

Dokument 1

Zásady pro očistu vysokých škol zemědělských a veterinárních od dětí vesnických boháčů a městské buržoazie, které schválil politický sekretariát ÚV KSČ dne 13.8.1952 v Lánech.

Ústřední výbor Komunistické strany Československa

Tajné

Praha dne 27.8.1952

D – 679 – 119

Věc: 21/D-1952

Krajský výbor KSČ
k rukám vedoucího tajemníka

Vážení soudruzi!

Zasíláme vám zásady pro očistu vysokých zemědělských a veterinárních škol, které projednal a schválil politický sekretariát ÚV KSČ.

Provedení očisty musí být svěřeno politicky vospělým soudruhům, kteří budou zárukou odpovědného rozhodování. Jen tak se očista stane důležitým opatřením k tomu, aby naše vysoké školy vychovávaly našemu zemědělství odborníky plně oddané budování socialismu v naší vlasti. K úspěšnému provedení očistné akce doporučujeme vám tato opatření:

1. Aby předsednictvo KV projednalo zásady očisty vysokých škol zemědělských a veterinárních od dětí vesnických boháčů a městské buržoazie a určilo odpovědného zástupce KV KSČ do prověřovací komise.
2. Aby předsednictvo KV zajistilo projednání zásad očisty v okresním výboru KSČ vysokých škol a v závodní organizaci vysoké školy zemědělské a veterinární.
3. Aby předsednictvo krajského výboru uložilo komunistům v krajské odborové radě a v KV ČSM, aby se postarali o výběr odpovědných zástupců těchto organizací do prověřovací komise.
4. Aby předsednictvo krajského výboru pomohlo rektoru, případně děkanům vysoké školy zemědělské a veterinární připravit projev pro shromáždění studentů na začátku školního roku, v němž rektor nebo děkan vysvětlí studentům, proč musily být vyloučeny ze studia děti vesnických boháčů a městské buržoazie.
5. Aby předsednictvo krajského výboru KSČ sledovalo práci komunistů v prověřovací komisi a pomáhalo jim.

Organizační sekretariát ÚV KSČ očekává, že očistné akci věnujete potřebnou péči.

Se soudružským pozdravem

Václav David, tajemník ÚV KSČ

Zásady k provedení očisty vysokých škol zemědělských a veterinárních
od dětí vesnických boháčů a městské buržoazie

Rozvíjející se zemědělská velkovýroba potřebuje dostatek třídně uvědomělých a politicky vyspělých odborných pracovníků, kteří by podle vzoru sovětského zemědělství budovali vysoce produktivní socialistickou velkovýrobu.

Proto je třeba, aby na vysokých školách zemědělských a veterinářských byla vychovávána mládež vyšší z dělnické třídy, drobného a středního rolnictva a z rodin pokrokové inteligence.

Zkušenosti při letošních závěrečných zkouškách, a to zvláště při II. státních zkouškách na vysokých školách zemědělských a veterinářských a také při rozmísťování absolventů těchto škol ukazují, že přes všechna opatření se podařilo řadě dětí vesnických boháčů a městské buržoazie proniknouti na tyto školy.

Studenti z rodin vesnických boháčů a městské buržoazie se vlivem svého původu v zostřujícím třídním boji nejen nestávají oporou socialistického budování vesnice, ale naopak, často kolísají a dostávají se snadno pod vliv třídního nepřítele a někdy se z nich stávají přímo škůdci. Proto je potřeba vyloučiti takové studenty z dalšího studia na vysokých školách zemědělských a veterinářských v ČSR.

Navrhuje se provést očistnou akci podle těchto zásad:

1. Aby nebylo narušeno vyučování na vysokých školách a bylo zamezeno zbytečnému rozruchu mezi studenty, bude očista provedena v době letošních prázdnin do 15. září.

2. Za provedení očistné akce odpovídají ministerstvu školství, věd a umění a na Slovensku pověřenectvu školství, věd a umění rektori příslušných vysokých škol.

3. Jako pomocný orgán rektora pro zkoumání individuálních případů a k předložení příslušných návrhů na vyloučení studentů jmenuje ministerstvo školství, věd a umění komise, složené z děkana nebo proděkana fakulty jako předsedy, tajemníka fakulty, kádrového pracovníka příslušné vysoké školy, zástupce KV KSČ, zástupce KOR a zástupce KV ČSM. Na Slovensku, kde dosud nejsou při rektorátech vysokých škol kádroví pracovníci, vyšle do komise tyto pracovníky kádrový odbor pověřenectva školství, věd a umění.

4. Tyto komise budou zřízeny:

- jedna v Praze na vysoké škole zemědělské,
- dvě v Brně pro vysokou školu zemědělskou a veterinární,
- jedna v Nitře pro vysokou školu zemědělskou,
- jedna v Košicích pro vysokou školu veterinární.

5. Komise budou rozhodovat o návrzích na vyloučení studentů z dalšího studia na základě kádrového materiálu, který je toho času na vysokých školách, a na základě dotazníků, vyplněných místními národními výbory o rodičích studentů.

Zástupci KV KSČ budou mít k dispozici stranický kádrový materiál. Kádrový materiál studentů se roztřídí do tří skupin:

V první skupině budou zařazeni studenti, u kterých z dosavadního kádrového materiálu je naprosto jasný třídní původ jiný než vesnických boháčů a městské buržoazie.

Druhá skupina bude složena ze studentů, u nichž třídní původ není zcela jasný.

Ve třetí skupině budou studenti, kde dosavadní kádrový materiál jasně ukazuje na nepřátelský třídní původ. U studentů v druhé a třetí skupině budou příslušným děkanátem nebo rektorátem zaslány MNV dotazníky o rodičích s lhůtou 10 dnů pro vrácení vysoké škole.

6. Komise mohou určit se souhlasem děkana nebo rektora referenty z řad pracovníků příslušné vysoké školy, kteří budou pomáhat podle pokynů komise při očištění.

7. Komise studenty, navržené k vyloučení, individuálně prošetří a zdůvodněné návrhy předloží příslušnému rektorovi, který je vyloučí ze všech vysokých škol. Po schválení návrhu studentů navržených k vyloučení

příslušným rektorem provede komise s těmito studenty individuální pohovory, v nichž budou objasněny případné nejasnosti pokud jde o třídní původ a bude jim vyložen politický důvod tohoto opatření. Při tom budou upozorněni na to, že není vyloučeno, že jim bude po několika letech oddané práce pro republiku případně povoleno dostudování na vysoké škole, jestliže osvědčí svůj kladný postoj k budování socialismu a věrnost lidově demokratickému zřízení. Rovněž při této příležitosti jim bude doporučeno, aby se zapojili především do manuální práce v zemědělství na úseku rostlinné výroby.

8. Seznam vyloučených studentů předloží příslušný rektorát příslušnému krajskému národnímu výboru V. referátu se žádostí, aby vyloučené studenty zařadil podle posudku komise do pracovního procesu, především do manuální práce v zemědělství na úseku rostlinné výroby. Při tom těm, u nichž se projevuje kladný poměr k budování socialismu a je o nich známo, že se v této otázce rozcházejí se svými rodiči, umožní V. referát KNV uplatnit se podle jejich schopností a kvalit i na jiných úsecích než přímo v zemědělství.

9. Vyloučení posluchači mají možnost odvolat se do 8 dnů prostřednictvím příslušného rektorátu ministerstvu školství, věd a umění, na Slovensku pověřenectvu školství, věd a umění. Toto odvolání nemá odkladného účinku. Rozhodnutí ministerstva školství, věd a umění je konečné.

10. Po ukončení této očištné akce příslušné rektoráty podají ministerstvu školství, věd a umění souhrnnou zprávu nejpozději do 20. září 1952. Na Slovensku tuto zprávu podají pověřenectvu školství, věd a umění dvojmo a pověřenectvo předloží opis této zprávy ministerstvu školství, věd a umění.

11. Rektor, popřípadě děkan vysoké školy oznámí a politicky zdůvodní vyloučení studentů z rodin vesnických boháčů a měšťské buržoazie ve svém zahajovacím projevu na obvyklém shromáždění studentů při zahájení školního roku 1952/53.

Rámcové směrnice pro charakterizování vesnického boháče a měšťské buržoazie

Při posuzování, zda rodiče posluchačů jsou vesnickými boháči nebo příslušníky měšťské buržoazie, je třeba postupovat individuálně a nikoliv mechanicky. Je třeba hodnotit jak rodiče, tak i samotného studenta a jejich vzájemné vztahy. Je nutno vidět živého mladého člověka, kterého chceme získat pro lidově demokratické zřízení anebo alespoň izolovat od nepřátelského rodinného prostředí. Při tom neztrácejme se zřetele jeho třídní původ.

Důsledně je třeba dbát na to, aby za vesnického boháče nebyl považován střední rolník, který zaměstnává (nebo zaměstnával) i občas sezónní námezdní síly. Pro určení vesnického boháče není vždy rozhodující výměra půdy. Žádná taková směrnice nemůže být směrodatná, neboť většina vesnických boháčů u nás má menší výměru než 20 ha, zejména v oblastech řepařských, obilnářských a v oblastech, kde se pěstuje ovoce, zelenina, chmel, vinná réva a jiné speciální plodiny. Tam i rolníci s menší výměrou půdy mohou být vykořisťovateli a vesnickými boháči. V těchto oblastech bývají často vesnickými boháči majitelé technických zařízení, např. zavlažovacích zařízení zelinářských, sušáren chmele, palíren apod. V oblastech chovatelských bývají vesnickými boháči chovatelé plemenného dobytka, i když vlastní malou výměru půdy.

Za vesnické boháče je třeba považovat i zámožné vesnické hostinské, mlynáře, zahradníky, obchodníky, povozníky apod., kteří jsou často majiteli značných nemovitostí a výrobních prostředků. K tomu je třeba přihlídnout, i když nejsou vlastníky své bývalé živnosti. Vesnickými boháči jsou rovněž vesničtí lichváři a podobní příživníci, žijící z práce svých spoluobčanů.

Je třeba též vidět, že i když do pohraničí šli především proletářské a poloproletářské živly, jsou tam i vesničtí boháči. Jsou to zejména ti, kteří zabrali nejlépe vybavené usedlosti, nejlepší půdu, nejvíce strojů, náradí, dobytka a pomocí těchto výrobních prostředků nyní vykořisťují ostatní rolníky a obyčejně bývají hlavní brzdou v rozvoji JZD. Vedle nich v pohraničí rychle vyrostli kapitalističtí podnikatelé různého druhu, zbohatlíci, kteří se stali brzdou znárodnění a združstevňování.

Při určování vesnických boháčů je třeba postupovat s vědomím, že vykořisťování stálých námezdních pracovníků není dnes již základní formou vykořisťování. Dnes vesnický boháč většinou nemá stále námezdní pracovní síly, proto ochotně půjčuje drobným rolníkům a domkářům stroje i potahy, dává jim půdu k užívání, přenechává jim chovný dobytek apod. a za tyto „úsluhy“ požaduje pak od nich nebo od jejich rodinných

příslušníků velké množství práce, které zdaleka není úměrné jim poskytnuté „pomoci“. Při posuzování, kde je vesnický boháč, nesmíme zapomínat na to, že vesnickým boháčům se mnohde podařilo vniknouti do JZD i do KSČ.

Při posuzování, zda rodiče studenta je možno označiti za příslušníky městské buržoazie, je nutno rámcově vycházet ze zásady, že za takové rodiče je třeba považovati majitele (i bývalé) továren, bankovních domů, velkých realit (např. velkých činžovních domů a stavebních parcel), vlastníky nebo nájemce statků nebo jiných větších podniků, samostatné podnikatele, např. majitele stavitelských, dopravních a jiných firem a velkoobchodníky všeho druhu. K nim patří také zbohatlí obchodníci a živnostníci podnikatelé. Rovněž je třeba přiřadit k městské buržoazii příslušníky bývalé vyšší, lidu nepřátelské, se zanikajícím kapitalistickým světem srostlé byrokracie.

Pokud jde o příslušníky tzv. svobodných intelektuálních povolání nutno rozlišovat, zda jde o lidu nepřátelské elementy, které využívaly svého postavení k bezohlednému sebeobohacování, a spekulanty, a které je třeba počítat k městské buržoazii, anebo zda jde o lidi třeba politicky ještě neuvědomělé, ale osobně čestné, milující svou vlast a národ a poctivě pro ně pracující. Při tom u rodičů vykonávajících dosud svobodná povolání nebo vlastních menší živnosti, je nutno v celé souvislosti s minulostí hodnotit a brát v úvahu jejich poměr k dnešnímu lidově demokratickému zřízení a zapojení do budování socialismu.

V každém případě je nutno zabránit tomu, aby pracující inteligence jako společenská mezivrstva byla zařazována do kategorie městské buržoazie.

Komise si musí uvědomit, že smyslem opatření k očistě vysokých zemědělských a veterinárních škol není se mstít. Opatření jsou dělána především na základě vědomí, že se na naší vesnici při budování socialistického zemědělství zostřuje a bude zostřovat třídní boj, v němž vedoucí velitelská místa musí být svěřována pouze pevným, uvědomělým a lidově demokratickému zřízení oddaným lidem.

Pramen: *SÚA Praha, AÚV KSČ, f. 021, sv. 3, a.j. 119, 8 s.*

Dokument 2

Tajné pokyny ministra vnitra ze dne 8. května 1953 k instruktážím okresních komisí pro otázky kulaků.

Ministerstvo vnitra
Zn. II/2-0145-1953
Dne 8. května 1953

Tajné
Výtisk č. 8
Počet listů: 21

Věc: Instruktáž okresních komisí pro otázky kulaků – pokyny

Směrnicemi ministrů národní bezpečnosti, vnitra a spravedlnosti ze dne 22. října 1951 byla provedena úprava poměrů rodinných příslušníků odsouzených vesnických boháčů, jejichž majetek propadl konfiskaci. Dosavadní průběh akce ukázal, že ne všude byla otázka boje proti kulakům správně pochopena. V četných případech bylo zjištěno, že okresní komise, které byly ustanoveny jako koordinační orgán předsedů okresních národních výborů pro otázky kulaků, nezajišťují nutnou koordinaci a že jsou v komisích uplatňovány nesprávné názory na boj proti kulakům. V důsledku toho se okresní komise a národní výbory dopouštějí v akci celé řady závažných chyb a nedostatků. Hlavní nedostatky v činnosti těchto komisí spočívají v nedostatečné politické přípravě akce, ve špatném zajišťování obdělávání konfiskované půdy a konečně v tom, že u některých okresních národních výborů je akce nesprávně chápána jako likvidace kulaků jako třídy.

Kromě těchto hlavních nedostatků se projevují závady v následujících směrech:

- a) dosud nejsou zřízeny u všech okresních národních výborů koordinační komise,
- b) komise se scházejí v neúplném složení,
- c) některým členům komise není znám obsah směrnic tří ministrů,
- d) komise často rozhodují na základě neúplné znalosti skutkového a právního stavu věci,
- e) členům komise není někde jasná otázka třídního profilu obviněného zemědělce, dochází k zaměňování středního rolníka za kulaka,
- f) šetření bezpečnostních orgánů je neúplné, nezjišťují se okolnosti týkající se rodinných příslušníků kulaka (jejich zaměstnání, zdravotní stav, jejich vliv na vesnici apod.),
- g) na státní statky jsou vysídlovány osoby, které jsou pro ně přítěží (staří lidé, nemocní, malé děti apod.),
- h) vysídlení bývá pozdě realizováno,
- ch) výměry okresních národních výborů o vysídlení rodinných příslušníků bývají formálně závadné, není v nich správně zdůvodněno, proč bylo k vysídlení přikročeno,
- i) odvolání rodinných příslušníků kulaků do vysídlovacích výměrů okresních národních výborů nejsou krajskými národními výbory vyřizována nebo se vyřizují se značným zpožděním,
- j) finanční referáty okresních národních výborů zajišťují i majetek nestíhaných rodinných příslušníků,
- k) není včas určováno budoucí pracoviště rodinných příslušníků,
- l) státní statky nevěnují dostatečnou péči přípravě bytů pro přesídlené rodinné příslušníky, m) rychlému provádění akce bránila někde i nejasnost směrnic tří ministrů, pokud jde o úhradu nákladů spojených s přestěhováním rodinných příslušníků.

K odstranění těchto a dalších nedostatků bylo všemi zúčastněnými ústředními úřady dohodnuto, aby ve všech krajích byla provedena instruktáž členů okresních komisí pro otázky kulaků, a to podle instruktážních pokynů, na jejichž vypracování kromě ministerstva vnitra se podílely tyto ústřední úřady: ministerstvo národní bezpečnosti, ministerstvo spravedlnosti, generální prokuratura, ministerstvo zemědělství, ministerstvo státních statků, ministerstvo pracovních sil a sekretariát ÚV KSČ.

V prvé řadě je třeba při praktickém provádění směrnic mítí neustále na zřeteli, že nutnost přemístění rodinných příslušníků odsouzených kulaků, jejichž majetek propadl konfiskaci, vyvěrá ze zostřujícího se třídního boje na vesnicích, kde část nebo většina malých a středních rolníků přešla ke společnému obdělávání půdy a sdružila se v jednotné zemědělské družstvo, nebo kde sice JZD dosud není založeno, kde se však drobní a střední rolníci již diferencují od kulaka, škůdcovská činnost je jim dostatečně známa a staví se proti němu. Právě v takových obcích kladou kulaci všemožné překážky socializace vesnice, brzdí její pokrok, dopouštějí se sabotáží apod. Je třeba, aby zodpovědní činitelé ještě před tím, než je kulak pohnán před soud, než je odsouzen se všemi z toho vyplývajícími důsledky, velmi důkladně a všestranně zvážili, zda právě tento konkrétní případ odsouzení kulaka, konfiskace jeho majetku a vystěhování jeho rodiny přispěje k upevnění socializace vesnice a k pokroku v

zemědělské výrobě. Rozhodně k upevnění socializace vesnice nepřispěje skutečnost, když místo typického kulaka, odhaleného záškodníka a nepřítel drobných a středních rolníků, je souzen a stěhován střední rolník, často dobrý hospodář. Žádaného výsledku se nedosáhne ani tehdy, když je sice stíhán typický kulak, avšak jeho škůdcovská činnost nebyla dostatečně před veřejností odhalena, když většina malých a středních rolníků nebyla postavena proti tomuto kulakovi a není přesvědčena o správnosti rozsudku soudu. Příspěvkem upevnění socializace vesnice není ani takový případ, když půda kulaka je sice zkonfiskována, avšak nemá ji kdo obdělávat, nebo je obdělávána tak lajdácky, že rodí méně, než když byla v držení kulaka. Je třeba, aby všichni činitelé zúčastnění na stíhání kulaků velmi zodpovědně uvážili každé rozhodnutí a vyvarovali se celé řady neuvážených chyb, jimiž by sami nakonec pomáhali na vesnici vytvářet kolem osoby kulaka a jeho rodiny ovzduší mučednictví, lítosti a sympatie. Boj proti kulakům je tedy nutno chápat tak, že má pomáhat socializaci vesnice, že má přispět k upevnění JZD a ke zlepšení a zvýšení zemědělské výroby.

Je nutno si též uvědomit, že směrnice tří ministrů nelze chápat jako směrnice pro všeobecnou likvidaci kulaků jako třídy, nýbrž jako směrnice, které mají za cíl znemožnit na vesnici škodlivý vliv kulaka v době přechodu vesnice k socialismu. Podle směrnic tří ministrů může dojít k odstranění z vesnice jen těch kulaků, kteří byli odsouzeni mimo jiné k trestu propadnutí jmění, tedy jen tehdy, jestliže kulak narušuje zemědělskou politiku státu na vesnici trestnou činností. Jedině za splnění této podmínky může být přikročeno k vysídlení kulaka a jeho rodiny z vesnice. Má-li pak celá akce přispět k socializaci vesnice, k upevnění JZD a ke zlepšení a zvýšení zemědělské výroby, je třeba, aby k vysídlování kulaků a jejich rodinných příslušníků bylo přístupováno především v těch obcích, kde je již založeno JZD, nebo v obcích, kde sice JZD dosud zřízeno není, kde však právě škůdcovská a rozvratnická činnost kulaka brání založení družstva.

II

Otázku, kdy může být přikročeno k přestěhování kulaka a jeho rodiny, řeší článek 1 směrnic tří ministrů, který stanoví: „Rodinným příslušníkům vesnických boháčů odsouzených soudem nebo národním výborem, jimž byl mimo jiné uložen trest propadnutí celého jmění, bude určeno pracovní místo a místo pobytu mimo obvod obce dosavadního bydliště. Toto místo určí v souladu s bezpečnostními zájmy podle ustanovení čl. 2 a 3 odst. 1 zákona č. 125/1927 Sb. ministerstvo národní bezpečnosti. S určením pracovního místa, které je normálním pracovním poměrem, a místa pobytu nesmí být spojeno žádné další omezení rodinných příslušníků.“

Hlavní podmínkou přemístění rodinných celků odsouzených kulaků zůstává tedy skutečnost, že kulak byl odsouzen soudem nebo národním výborem a jako vedlejší trest bylo mimo jiné vysloveno propadnutí celého jmění. Správné a rychlé provedení trestního řízení je primárním předpokladem pro dosažení zamýšleného politického a hospodářského účinku akce v konkrétním případě. Politickým smyslem akce je přispět k socialistické přestavbě vesnice odstraněním rodinných příslušníků kulaka, který trestnou činností této budování narušuje. Musí zde být proto v každém případě nejprve škůdcovská činnost kulaka a potom teprve může dojít k přestěhování jeho rodinných příslušníků. V tomto směru je nutno zdůraznit, že směrnice nic nemění a nemohou ani nic měnit na zásadách trestního práva hmotného a trestního řízení. Předpisy trestního práva nutno proto přísně dodržovat i při stíhání kulaků, neboť i kulaka lze odsoudit jen tehdy, dopustil-li se trestného činu nebo přestupku a jen v řízení předepsaném zákonem. Je samozřejmé, že věc musí být úplně a pravdivě vyšetřena, proces řádně politicky připraven a řízení provedeno s největším urychlením.

Všeobecně je třeba dodržovat zásadu, že každé trestní oznámení na kulaka bude dodáno Veřejnou bezpečností okresnímu prokurátorovi. Orgány Veřejné bezpečnosti jsou povinny při vyhledávání v trestních věcech proti kulakům pečlivě zjišťovat všechny okolnosti rozhodné pro posouzení, zda obviněný je skutečně kulakem a zda po odsouzení přichází v úvahu přemístění jeho rodinných příslušníků (politická situace na vesnici, požadavky rolníků na odstranění kulaka z vesnice atd.). Zprávu o tom, že jde o případ, kdy přichází v úvahu přestěhování kulaka z vesnice, zašlou orgány Veřejné bezpečnosti jako tajnou okresnímu prokurátorovi vždy odděleně od trestního oznámení. Mají-li orgány Veřejné bezpečnosti pochybnosti v některých otázkách, vyžádají si stanovisko okresního prokurátora. Stanovisko prokurátora jsou povinny si vyžádat v každém případě, kdy kulak má být vzat do vazby. Vyhledávání provedou pak zvlášť pečlivě podle případných pokynů okresního prokurátora. Při tom je třeba, aby orgány Veřejné bezpečnosti náležitě prozkoumaly obhajobu kulaka, pokud tvrdí, že nesplnění dodávkových povinností bylo zaviněno objektivními příčinami (krupobití, sucho apod.). Obdobným způsobem je třeba postupovat v těch případech, kdy podnět k úvaze o přemístění rodinných příslušníků kulaka přijde odjinud, např. od některého člena komise. Trestní případy kulaků, kde přichází v úvahu

přesídlení, zejména děje-li se šetření z podnětu členů komise, budou orgány Veřejné bezpečnosti a prokurátor provádět s největším urychlením přednostně před ostatní agendou.

Při masovém výskytu trestních činů kulaků záležících v neplnění dodávkových úkolů, určí se předběžně případy pro další prošetřování na společné schůzce všech členů komise, k níž se pozve též okresní plnomocník min. výkupu. Okresní plnomocník je v takových případech povinen vyjádřit se o příčinách neplnění dodávek a o nebezpečnosti jednání se zřetelem na plnění jeho úkolů. Správné a úplné zjištění skutkového děje je podmínkou správného rozhodnutí soudu. Veřejná bezpečnost je proto zodpovědná za správnost a úplnost údajů uvedených v trestních oznámeních. Okresní prokurátor bez ohledu na tuto zodpovědnost Veřejné bezpečnosti je povinen údaje trestního oznámení přezkoumat. Je třeba, aby prokurátor vyslechl svědky usvědčující kulaka i kulaka samého a podle potřeby sám provedl šetření, která pokládá za potřebná k objasnění skutkového děje, nebo tato dal provést orgány Veřejné bezpečnosti, a to ještě předtím, než případ předloží k posouzení komisi. Ustanovení, kdy okresní prokurátor je povinen vyžádat si stanovisko krajského prokurátora, nebo kdy toto stanovisko si vyžaduje z vlastního popudu, nejsou tím dotčena.

Po vyšetření věci okresní prokurátor podá v komisi podrobnou zprávu o skutkovém a právním stavu, pokud jde o vlastní jednání kulaka zakládající skutkovou podstatu trestného činu. Po přednesení okolností týkajících se politických a hospodářských poměrů na vesnici ostatními členy komise rozhodne prokurátor, zda věc se hodí k trestnímu stíhání před soudem, k trestnímu stíhání před trestní komisí ONV, či zda je věc nutno řešit jiným způsobem. Toto stanovisko prokurátora, pokud jde o hodnocení trestní činnosti, musí komise respektovat.

V zájmu řádného projednání věci v komisi oznámí okresní prokurátor předsedovi ONV v přiměřené době předem jména kulaků, jejichž případy mají být v komisi projednány. Předseda ONV zajistí obeznámení s těmito případy ostatní členy komise, aby tito měli možnost zjednat si znalost předpokladů pro své rozhodnutí v komisi. Uvalí-li prokurátor na kulaka vazbu nebo zajistí-li jeho jmění, oznámí to předsedovi ONV ihned bez ohledu na stav vyšetřování. Při vzetí kulaka do vazby a při zajištění jeho majetku je třeba přihlídnout k tomu, zda v mezidobí až do vynesení rozsudku a konfiskace kulacké usedlosti je zajištěno v dostatečné míře nerušené vykonávání všech naléhavých polních prací na kulacké půdě. I když zpravidla rodinní příslušníci kulaka v tomto mezidobí vykonávají běžné polní práce, je nutno počítati s tím, že je budou vykonávat nedbale, že je budou sabotovati, že se přestanou starat o hospodářství a budou si hledat jiné zaměstnání pro zajištění své existence. Je proto třeba, aby mezidobí od uvalení vazby na kulaka a zajištění jeho jmění do rozsudku, konfiskace majetku a vysídlení kulacké rodiny bylo co nejkratší. Současně je třeba, aby příslušný místní národní výbor v tomto mezidobí stále kontroloval, je-li kulacké hospodářství dobře obhospodařováno, a zjistí-li nedostatky, aby v dohodě s okresní komisí zajistil vhodnou pomoc, a to tou složkou, která po rozsudku a konfiskaci majetku pravděpodobně převezme kulackou usedlost do obhospodařování. Z toho tedy vyplývá, že již v době, kdy je na kulaka uvalena vazba a zajištěno jeho jmění, je třeba pevně určit, kdo převezme kulackou půdu do dalšího obhospodařování.

Při řešení otázky, zda kulak má být stíhán před soudem nebo před trestní komisí okresního národního výboru, je nutno dodržovat zásadu, že kulak bude zpravidla stíhán před soudem.

Ježto zproštěním obviněného kulaka nebo změnou výroku o propadnutí jmění v odvolací stolici by byla znemožněna realizace rozhodnutí komise o přemístění a způsobeny event. politické a hospodářské škody, bude okresní prokurátor zvláště pečlivě hodnotit otázku viny obviněného a soudu bude předkládat jen případy, v nichž podle skutkového děje se dá předpokládat, že ani v odvolací stolici nedojde ke změně výroku o propadnutí jmění. Ještě před rozhodnutím soudu zaujme okresní komise pro otázky kulaků stanovisko k trestu propadnutí jmění. Rozhodne-li tato komise, že rodinný celek kulaka bude přemístěn, vezme okresní prokurátor kulaka zpravidla do vazby a zajistí jeho jmění, pokud se tak již dříve nestalo. O každém rozhodnutí komise podá okresní prokurátor zprávu krajskému prokurátorovi. Má-li být přesídlení rodinného celku odsouzeného kulaka provedeno co nejdříve po vynesení rozsudku, je třeba, aby okresní komise ještě před rozhodnutím soudu určila, kdo převezme obhospodařování kulacké usedlosti, aby si již předem vyžádala od orgánů ministerstva národní bezpečnosti zajištění pracovního místa a místa pobytu rodinného celku kulaka a aby zajistila řádnou politickou přípravu akce. Dokud nebudou tyto otázky vyřešeny, okresní prokurátor zásadně žalobu nepodá.

Je nutno mít na zřeteli, že každý soudní proces proti kulakovi je procesem politickým. Ke zdárnému splnění účelu trestního stíhání potřebuje proto politickou přípravu často ve větší míře než vlastní přesídlení. Politickou přípravu trestního stíhání nelze oddělovat od politické přípravy přesídlení. Oboje spolu úzce souvisí. Politickou přípravou trestního zákroku proti kulakovi a přesvědčením vesnice o jeho správnosti je provedena alespoň v převážné míře i politická příprava vysídlení. Komise při svém rozhodování musí proto vycházet z politické

připravenosti vesnice na trestní zákrok i přesídlení a politickou přípravu provést před podáním žaloby, v nejkrajnějším případě před stanovením termínu hlavního líčení. Není důvodu, aby se trestné činy kulaka tajily až do vynesení rozsudku. Naopak je nutno o nich veřejně hovořit a spojovat je s minulostí kulaka jako vykořisťovatele, vesnického upíra, vyloženého nepřítele drobných a středních rolníků. Tato politická příprava je nejdůležitějším předpokladem pro úspěšné provedení akce. V dosavadním průběhu se mnohde ukázalo, že ani členové KSC v místě nebyli přesvědčeni o správnosti trestního zákroku proti kulakovi, protože nebyli o jeho trestné činnosti včas informováni. Správné zajištění politické přípravy trestního zákroku proti kulakovi i vysídlení jeho rodiny možno provést různým způsobem. Například individuální přesvědčovací akcí za pomoci strany, veřejnými schůzemi drobných a středních rolníků nebo dělníků, na nichž bude kulak odhalen jako nepřítel vesnice apod. K zesílení politického účinku trestního zákroku proti kulakovi bude ve vhodných případech využito možnosti konání hlavního líčení za účasti širší veřejnosti neb za účasti zástupců drobných a středních rolníků z obce. Tyto veřejné procesy nemohou však politickou přípravu nahradit a samy musí být zvlášť pečlivě politicky připraveny a zajištěny. Je prostě třeba, aby kulak byl na vesnici odsouzen většinou obyvatelstva ještě před tím, než soud vynese rozsudek, aby vesnice si sama vyžádala jeho vysídlení. V každém případě je nutno dosáhnout alespoň toho, aby vesnice pochopila nutnost potrestání a vysídlení kulaka a jeho rodinných příslušníků.

Jakmile okresní komise pro otázky kulaků rozhodne o přemístění rodinného celku kulaka, jakmile má připraveny veškeré podmínky k provedení přesídlení, provede se řízení před soudem s největším urychlením. O termínu hlavního líčení podá okresní prokurátor zprávu předsedovi ONV ihned po jeho oznámení předsedou senátu. Podle potřeby mohou se tito činitelé o termínu dohodnout. Rovněž o výsledku hlavního líčení podá okresní prokurátor ihned zprávu předsedovi ONV a krajskému prokurátorovi. K realizaci vysídlení doporučuje se přikročit co nejdříve po rozhodnutí soudu, avšak v každém případě je třeba přesídlované rodině od doručení výměru ponechat potřebný čas alespoň jednoho týdne k přípravě stěhování. Přesídlení nemá být prováděno před rozhodnutím lidového soudu.

III

Článek 2 směrnic tří ministrů stanoví, kteří rodinní příslušníci odsouzených kulaků mají být přesídlení. „Rodinnými příslušníky se rozumí všechny osoby, které jsou s vesnickým boháčem v příbuzenském nebo obdobném poměru a které s ním žily v usedlosti jako členové domácnosti v době, kdy prokurátor nebo bezpečnostní orgány podnikli první opatření směřující k jeho stíhání (např. manželka, družka, děti, sourozenci, rodiče, osvojení, schovanci apod.).“

Rodinný příslušník kulaka může být odsunut zásadně jen tehdy, jestliže v rozhodný den žil v usedlosti kulaka jako člen jeho domácnosti. V některých případech je sice tato podmínka splněna, avšak jsou zde zvláštní okolnosti, např.:

- a) rodinný příslušník v rozhodný den bydlel s kulakem, avšak později se odstěhoval a v době, kdy se provádí odsun, bydlí již v jiné obci,
- b) rodinný příslušník měl v rozhodný den zaměstnání v jiné obci, avšak dojížděl domů a tak v rozhodný den přece žil v usedlosti kulaka jako člen domácnosti.

Politický smysl článku 2 směrnic tří ministrů je třeba chápat tak, že není žádoucí, aby po konfiskaci majetku kulaka zůstali v obci někteří jeho rodinní příslušníci, kteří s ním žili v usedlosti, jako další kulacká buňka, která by případně pokračovala v rozkladné činnosti na vesnici. Jestliže se některý rodinný příslušník v průběhu trestního řízení proti kulakovi od rodiny oddělil, z vesnice se odstěhoval a v jiném místě vstoupil do řádného pracovního poměru, pak je nutno zkoumat, zda se v takovém případě nejedná o spekulativní únik nebo vyhnutí se důsledkům trestné činnosti kulaka. V kladném případě je třeba trvat na tom, že takový rodinný příslušník bude vysídlen. V opačném případě se ponechává volně úvaze komise, aby rozhodla, jaké opatření bude s rodinným příslušníkem učiněno. Zde je třeba ovšem připomenout, že rovněž referáty pracovních sil ONV musejí dbát toho, aby se kulačtí synkové a dcery nevetřeli do důležitých průmyslových odvětví v době, kdy je kulakem páchána trestná činnost. Stejně zodpovědně musí postupovat i školské referáty při výběru žáků na vysoké školy. Pokud jde o škole odrostlé děti, které ještě nemají samostatné povolání (kupříkladu jsou v učňovském internátě apod.), je nutno uvážit, zda jejich společné přemístění s rodiči je z hlediska možnosti jejich převýchovy účelné a zda místo získání těchto dětí pro lidově demokratický režim nebudou z nich u rodičů vychovávaní nepřátelé režimu.

Jestliže rodinný příslušník v rozhodné době žil sice s kulakem ve společné domácnosti, avšak již tehdy měl samostatné povolání v jiné obci a byl přechodně hlášen v místě svého povolání, je opět věcí volné úvahy komise, aby z hlediska politické účelnosti a únosnosti rozhodla, zda také tomuto rodinnému příslušníkovi kulaka má být určován společný pobyt s rodinou. Komise může řešit jeho přemístění jiným vhodným způsobem, jako kádrovým opatřením apod. Například syn kulaka pracuje v některém průmyslovém závodě. Okresní komise může zařadit, aby osobní oddělení závodu přeložilo syna kulaka do jiného závodu apod. V každém případě nelze si vykládat směrnice tím způsobem, že mají být všichni rodinní příslušníci kulaka, tedy i ti, kteří mají samostatné povolání, přemísťováni na státní statky jedině snad z toho důvodu, aby státní statky touto cestou získaly potřebné pracovní síly. Vyskytla se dokonce i řada případů, že přesídlovací výměry obdrželi od okresních národních výborů i příbuzní kulaka, kteří již delší dobu nebo vůbec nežili v usedlosti kulaka, ale naopak žili a pracovali v jiné obci, měli svou vlastní existenci, a přesto byli přesídlováni s ostatními rodinnými příslušníky kulaka. To je ovšem nesprávné a takovým způsobem si nelze vykládat směrnice.

Dosavadní praxe ukázala, že přestěhováním rodinných celků kulaků skončil i veškerý zájem okresních komisí o ně. Je třeba naopak zdůraznit, že na novém pracovišti mají být tito rodinní příslušníci kulaka převychováni v užitečné členy socialistické společnosti, a to především děti. Proto zde má být od samého počátku vytvářeno takové prostředí, aby pro jejich převýchovu byly zjednány patřičné předpoklady. Je proto povinností okresních komisí, aby nejen přestěhovávaly rodinné celky kulaků do jiných okresů, ale aby se též zajímaly o rodinné celky, které byly přestěhovány do jejich okresů, aby sledovaly jejich vývoj, jejich práci, jakož i prostředí, v němž žijí. Přehled o tom, kolik rodinných celků bylo do toho kterého okresu přestěhováno, má okresní náčelník Veřejné bezpečnosti, který může komisi patřičně informovat. Dále je třeba, aby okresní komise nepřehlížely v tomto směru funkci V. referátů ONV a oznamovaly jim jména kulaků a jejich rodinných příslušníků, kteří byli do okresu přestěhováni.

IV

Článek 3 směrnic tří ministrů stanoví: „Poručenský (opatrovnícký) soud učiní ihned nutná opatření k zabezpečení řádné výchovy nezletilých dětí vesnického boháče, jejichž oba rodiče byli odsouzeni, nebo je-li řádná výchova dětí ohrožena z jiných důležitých důvodů. Soud nařídí zejména výchovu dětí ve vhodném ústavě.“

Ustanovení tohoto článku je naprosto jasné a jeho výklad nepřipouští jakýchkoliv pochybností. Může se však vyskytnout i ten případ, že po odsouzení kulaka je přesídlována jeho žena spolu s malými dětmi ve stáří do 5 roků. Pro řešení těchto případů nelze stanovit všeobecnou zásadu a je věcí volné úvahy okresní komise, aby rozhodla, jaký postup je nutno v každém konkrétním případě zvolit. V žádném případě není možné, aby manželka kulaka s dětmi zůstala v dosavadní obci. Je třeba však vzít v úvahu tu skutečnost, že přestěhováním takové rodiny na státní statek je naprostou přítěží tohoto statku, alespoň do té doby, než kulak odpyká trest a bude se moci opět starat o rodinu. Žena pečující o malé děti není pro státní statek žádným pracovním přínosem, naopak zbytečně zde zabírá bytovou jednotku, kterých i jinak je na státních statcích nedostatek. V některých případech by bylo možné vzájemnou dohodou i takové řešení: okresní národní výbor by svým výměrem určil rodinnému celku odsouzeného kulaka nové bydliště a pracovní místo. Avšak přechodně do té doby, než si kulak odpyká trest na svobodě, by dovolil jeho manželce s dětmi nastěhovat se k některým svým příbuzným v jiném okrese nebo kraji. Toto přestěhování by bylo provedeno na vlastní náklad rodinných příslušníků kulaka. Jakmile by se kulak vrátil z vězení, byla by celá jeho rodina odstěhována na náklady státu na vykázaný státní statek. Je prostě třeba, aby okresní komise při rozhodování o přemístění rodinných příslušníků odsouzených kulaků viděly i tu skutečnost, zda tito rodinní příslušníci nebo alespoň některý z nich budou moci na státních statcích pracovat a živit rodinu do návratu kulaka z vězení.

V

Článek 4 směrnic tří ministrů stanoví: „Výměnkáři práce neschopní budou s ostatními rodinnými příslušníky bydlet v nově určeném místě pobytu, dohodnou-li se s nimi o tom. Jinak budou umístěni v příslušných sociálních ústavech okresu jejich dosavadního bydliště. Není-li to možné, budou umístěni v sociálních ústavech nebo v obdobných zařízeních, které určí ministerstvo národní bezpečnosti. Rodinné příslušníky odsouzeného vesnického boháče, kteří jsou práce neschopní a nemajetní, hospodářsky zabezpečí orgány lidové správy v přikázaném bydlišti, zejména jim pomohou získat sociální důchod.“

Okresní národní výbor může tedy pojmout do přesídlení práce neschopné výměnkáře pouze v tom případě, je-li zde shoda mezi nimi a ostatními rodinnými příslušníky o společném přesídlení. V opačném případě musí se okresní komise postarat o umístění výměnkářů v sociálních ústavech okresu. Není-li zde takové možnosti, je nutno požádat ministerstvo národní bezpečnosti, aby samo určilo, kde budou výměnkáři umístěni.

Pokud jde o rodinné příslušníky odsouzeného kulaka, kteří budou přemístěni s rodinným celkem a jsou práce neschopní a nemajetní, mají být podle ustanovení směrnic hospodářsky zabezpečeni orgány lidové správy v příkázaném bydlišti. Stává se téměř pravidlem, že i tyto práce neschopní rodinní příslušníci jsou přikázováni s celým rodinným celkem na státní statky, kde jako pracovní síly nejsou vůbec žádným přínosem a zbytečně zabírají bytové jednotky. Je pochopitelné, že státní statky nemohou mít na takových osobách zájem a též orgány lidové správy se mnohde k příchodu práce neschopných rodinných příslušníků staví negativně. Bude proto třeba, aby okresní komise ještě před rozhodnutím o přemístění rodinného celku se zabývala všemi rodinnými příslušníky práce neschopnými jako s výměnkáři. V případě, že tyto práce neschopní rodinní příslušníci budou přesídlení společně s rodinným celkem, je úkolem orgánů lidové správy v novém příkázaném bydlišti, aby těmto rodinným příslušníkům pomohly získat sociální důchod.

VI

Článek 5 směrnic tří ministrů stanoví: „Jestliže zemědělská usedlost nebo její samostatná součást (výrobní zařízení) náleží ještě jiným spoluvlastníkům, zavede příslušný národní výbor podle § 3 dekretu č. 5/1945 Sb. na nekonfiskovanou část majetku národní správu. Uvedený národní správce pronajme majetek jemu svěřený jednotnému zemědělskému družstvu nebo státním statkům. Není-li to možné, postará se národní správce o to, aby živý i mrtvý inventář byl převeden na nejbližší JZD nebo státní statek a aby pozemky byly pronajaty jednotlivým zemědělcům. Národní správa musí být vykonávána tak, aby to sloužilo k posílení socializace venkova. Budov, pokud nebudou pronajaty JZD nebo státním statkům, bude použito pro hospodářské, bytové, sociální a kulturní účely (např. jesle, školky, kulturní domy apod.).“

Podle tohoto článku má tedy příslušný národní výbor zavést na nekonfiskovanou část zemědělské usedlosti národní správu. Praxe však ukázala, že JZD i státním statkům působí tato forma velké administrativní potíže, protože je nutno vzhledem k národní správě odděleně plánovat a účtovat. Bude proto výhodnější, jestliže v těchto případech bude dána JZD nebo státnímu statku po předchozím projednání nekonfiskovaná část usedlosti do povinného nájmu přímo, bez zavedení národní správy.

Pokud jde o konfiskovanou půdu, je nesporné, že správné zabezpečení jejího obdělávání je jedním z hlavních předpokladů úspěšnosti akce. Totéž platí i o převzetí živého a mrtvého inventáře. Zásadně by konfiskovaná půda kulaka a jeho inventář měly posílit hospodářskou základnu místního JZD, které především může zajistit obdělávání půdy. Není-li v obci JZD, pak by převzetí kulacké půdy mělo umožnit jeho založení. Je tedy třeba, aby v první řadě převzalo konfiskovanou půdu do obdělávání JZD. Není-li v obci družstvo a nejsou-li v současné době v obci ani podmínky pro jeho založení, případně stávající družstvo z jakýchkoliv příčin nemůže konfiskovanou půdu přijmout do obhospodařování, bude půda odevzdána státnímu statku, pokud se nachází v obci nebo blízkém okolí. Nesnadnější řešení nastane v tom případě, není-li v obci ani JZD, ani státní statek. V takovém případě musí komise velmi dobře uvážit, zda povinný nájem nebo převzetí půdy místním národním výborem zajišťuje její řádné obdělávání. Bez vyřešení otázky, kdo bude obdělávat konfiskovanou půdu, není možno rozhodovat o konfiskaci majetku a o vysídlení kulaka a jeho rodinných příslušníků. V první řadě je tedy třeba pevně určit, kdo převezme konfiskovanou usedlost a mít záruku, že na ni nebude hospodařeno hůře než v době, kdy půdu obdělával kulak. V žádném případě nesmí konfiskovaná půda zůstat „zemí nikoho“. Je proto nutné, aby tato otázka byla vyřešena ještě před hlavním líčením. Prokurátor v každém případě musí přihlídnout k možnostem obdělání půdy stíhaného kulaka. Tam, kde půjde o závažnou trestní činnost kulaka, upozorní prokurátor předem okresní komisi na nutnost zajištění obdělávání půdy.

VII

Článek 6 směrnic tří ministrů stanoví: „Pokud je to nevyhnutelně třeba k zaopatření rodinných příslušníků vesnického boháče, vyjme prokurátor z propadlého majetku bytové zařízení, popříp. jiný movitý majetek (nutné šatstvo, prádlo, přiměřené zásoby potravin apod.).“

Na přesídlení rodiny odsouzeného kulaka nelze nahlížet jako na opatření trestní nebo na opatření, kterým se má stát této rodině nějaká újma. Proto má okresní národní výbor v každém případě po projednání v komisi navrhnout prokurátorovi podle čl. 6 směrnic, které části propadlého majetku mají být vyňaty z konfiskovaného jmění, aby sloužily rodině odsouzeného kulaka v novém bydlišti. Staly se případy, že rodiny kulaků byly naprosto nedostatečně vybaveny a v místě nového působiště byly na ně pořádány sbírky. Na druhé straně jsou ovšem i takové případy, že rodina kulaka je stěhována na několika nákladních autech statisícovým nákladem, zbytečně se převážejí desítky metrických centů uhlí, dříví apod.

Finanční referáty do soupisu zajištěného nebo propadlého jmění nebudou pojímat jmění, které je prokazatelně vlastnictvím jiných osob. Za osobní majetek příslušníků rodiny bude zejména nutno považovat jejich osobní věci, jako šaty, boty, výstroj dětí apod. Pokud finanční referát nevyhoví nárokům třetích osob o vyloučení věcí z konfiskace, odkáže je na pořad práva. Tam, kde rodinní příslušníci nemají vlastní věci a potřebují je k zabezpečení nutné výživy nebo výchovy, propustí prokurátor tyto věci ze zabaveného jmění podle § 282 tr. řádu.

VIII

Článek 7 směrnic tří ministrů stanoví: „Ministerstvo národní bezpečnosti oznámí nové pracovní místo a místo pobytu podle čl. 1 směrnic okresnímu národnímu výboru posledního bydliště odsouzeného vesnického boháče, který provede přestěhování rodinných příslušníků a jejich majetku. Náklady budou hrazeny z majetku rodinných příslušníků, a není-li takového majetku, z výnosu propadlého jmění.“

Vlastní provedení přestěhování náleží tedy okresnímu národnímu výboru, a sice III. referátu. Jakmile okresní komise o každém konkrétním případě rozhodne a kulak bude odsouzen, vydá okresní národní výbor písemné rozhodnutí opřené o čl. 2 a 3 odst. 1 zákona č. 125/1927 Sb., v němž určí rodině odsouzeného kulaka za nové bydliště místo, které mu sdělí podle čl. 1 směrnic ministerstvo národní bezpečnosti. Doporučuje se, aby III. referát současně vyznamenal okresní národní výbor nového bydliště rodiny kulaka o jejím přemístění. Páté referáty těchto okresních národních výborů zařadí přestěhované rodinné příslušníky podle pokynů svých III. referátů.

Povinností okresních národních výborů je, aby pečlivě vybíraly osoby, které budou provádět přestěhování kulaka, aby se nevyskytovaly takové případy, že osoby provádějící stěhování úmyslně zdržovaly nakládání svršků a odjezd z vesnice, nebo projevovaly solidaritu s kulakem a jeho rodinou. Aby cestou do nového bydliště nedocházelo k nepřístojnostem, je třeba, aby okresní náčelník Věřejné bezpečnosti zajistil doprovod stěhované kulacké rodiny. Jistě není třeba zdůrazňovat, že osoba doprovázející přestěhování musí být v občanském oděvu.

Pokud jde o úhradu stěhovacích nákladů, ukázalo se původní ustanovení směrnic tří ministrů jako nesprávné. Bude proto v tomto směru provedena nová úprava. Původní ustanovení směrnic, že stěhovací náklady budou hrazeny z majetku rodinných příslušníků bylo v rozporu se zásadou, že vysídlením nemá rodinným příslušníkům odsouzeného kulaka vzniknouti žádná újma. Rovněž druhá možnost úhrady stěhovacích nákladů stanovená čl. 7 směrnic tří ministrů, že totiž tyto náklady mají být hrazeny z výnosu propadlého jmění kulaka, byla v rozporu s platnými předpisy, podle nichž všechno výnos propadlého jmění musí být odveden státní pokladně a národní výbor nemůže tímto výnosem disponovat. Z těchto důvodů bude nutno provést novelizaci čl. 7 směrnic tří ministrů v tom smyslu, že stěhovací náklady hradí stát. Do té doby, než se tak stane, poskytuje ministerstvo vnitra ze svých rozpočtových prostředků jednotlivým okresním národním výborům na základě jejich žádostí přiměřené zálohy na úhradu stěhovacích nákladů rodinných příslušníků odsouzených kulaků.

IX

Článek 8 směrnic tří ministrů celkem nepřipouští pochyb při jeho výkladu a prakticky v současné době již ztrácí svůj význam. Důležitá je však ustanovení čl. 9: „Výjimky z postupu stanoveného těmito směrnicemi jsou možné

pouze ze závažných politických důvodů, na kterých se shodnou předseda krajského národního výboru, krajský velitel Státní bezpečnosti a krajský prokurátor. Nedohodnou-li se tyto krajské funkcionáři, rozhodnou ministři národní bezpečnosti, vnitra a spravedlnosti.“

Výnosem ministerstva vnitra ze dne 2. října 1952 zn. 752-17/9-1952-I/1 byly zřízeny u okresních národních výborů komise jako koordinační orgán předsedy ONV pro otázky kulaků. Průběh akce ukázal, že je nutné, aby obdobná komise byla ustavena i při krajském národním výboru. Článek 9 směrnic mluví o třech krajských funkcionářích, ale rozhodně věci jediné prospěje, bude-li u KNV zřízena i krajská komise ve stejném složení jako u okresních národních výborů, tj. z předsedy KNV, zemědělského referenta KNV, krajského velitele Veřejné bezpečnosti, krajského prokurátora a zástupce KV KSČ. Není ovšem možné, aby se činnost této krajské komise omezovala pouze na výjimky z postupu stanoveného směrnicemi. Mezi úkoly této komise bude zejména patřit:

- a) koordinace akce v krajském měřítku,
- b) kontrola průběhu akce u podřízených okresních komisí.

Kromě toho musí mít komise neustálý pravdivý a úplný přehled o průběhu akce v kraji. Na druhé straně není však možné, aby tato krajská komise řešila všechna odvolání, která budou podána proti rozhodnutí okresních národních výborů, jak se mnohde dosud stávalo. V odůvodněných a závažných případech to sice není vyloučeno, jinak však patří přešetřování a rozhodování o odvoláních a stížnostech III. referátům krajských národních výborů.

Ze strany národních výborů se vyskytly námitky proti složení okresních komisí hlavně z toho důvodu, že v nich není zastoupen referent pro vnitřní věci, který nakonec má provádět vlastní přesídlení rodinných celků odsouzených kulaků. K rozšíření komise o dalšího člena není důvodů ani v současné době, protože je v první řadě úkolem předsedy ONV, aby přenesl příslušné pokyny a instrukce na referenta pro vnitřní věci. Tím ovšem není řečeno, že komise nemůže přibrat ku svému jednání v případě potřeby i další funkcionáře. Nebude tedy na závadu, jestliže k jednání komise bude přizván i referent pro vnitřní věci. Totéž platí i pro krajskou komisi.

X

Konečně je třeba uvést k provádění směrnic ještě některé připomínky:

1. V první řadě je to tajnost akce. Již původními směrnicemi tří ministrů byla z pochopitelných důvodů celá akce označena jako tajná. Ovšem nikoliv tajná do té míry, jak ji postavili někteří předsedové národních výborů, že totiž směrnice zavřeli do trezoru a tam je nechali ležet, aby se nic nevyzradilo. V zájmu správného provádění akce je třeba, aby se směrnicemi byli seznámeni všichni funkcionáři, kteří v akci pracují. Tedy v první řadě členové okresních i krajských komisí a dále i zaměstnanci III. referátů, kteří akci provádějí po stránce administrativní. Vyskytly se i takové případy, že předsedové okresních i krajských národních výborů dovolili referentům pro vnitřní věci, aby si směrnice pouze jednou přečetli, načež jim je opět vzali a uschovali do trezoru. Potom se nelze ovšem divit, že v dosavadním průběhu akce se vyskytlo tolik nedostatků. Tajnost směrnic a celá akce záleží v tom, že nebudeme upozorňovat kulaky ještě před rozhodnutím o jejich vysídlení, že je budeme stěhovat, že je nebudeme seznamovat s obsahem směrnic, že nebudeme vyzrazovat funkcionáře, kteří v akci pracují apod. Vlastní přesídlení kulaka a jeho rodiny je v každém případě tajné pouze v době příprav. Jakmile je komisí rozhodnuto, že kulak bude vystěhován, není důvodů se s něčím tajit. Naopak, jak již bylo několikrát zdůrazněno, je třeba s jeho případem seznámit všechny drobné a střední rolníky na vesnici a provést správnou politickou přípravu trestního řízení i vlastního přesídlení.

2. Mnoho okresních národních výborů se dopouští při přemísťování rodinných příslušníků odsouzených kulaků celé řady formálních chyb. Je proto třeba, aby se plně řídily těmito pokyny:

a) v každém případě musí okresní národní výbor vydat výměr, do něhož pojme všechny osoby, které na základě rozhodnutí okresní komise mají být přestěhovány. Ve výměru určí ONV současně rodinným příslušníkům podle čl. 2 a 3 odst. 1 zák. č. 125/1927 Sb. nové pracovní místo a místo pobytu. I když jde o starý zákonný předpis, připomíná se, že cit. zákonná ustanovení dosud zrušena nebyla a lze jich pro nedostatek jiných vhodných zákonných předpisů používat. Většina okresních národních výborů vyslovuje ve výměru rodinným příslušníkům současně i zákaz pobytu v obci nebo v okrese. K tomu se připomíná, že vyslovení zákazu pobytu není podle

směrnice tří ministrů podmínkou pro přesídlení rodinných příslušníků odsouzeného kulaka a není tudíž třeba k němu přikročovat. Je tedy plně dostačující, jestliže okresní národní výbor ve svém výměru určí rodinným příslušníkům nové pracovní místo a místo pobytu bez vyslovení zákazu pobytu,

b) dále je nutno, aby okresní národní výbor ve výměru řádně zdůvodnil své rozhodnutí,

c) v každém případě musí výměr obsahovati poučení o opravném prostředku. Podané odvolání předloží okresní národní výbor urychleně se všemi spisy krajskému národnímu výboru k rozhodnutí,

d) aby vlastní akt přesídlení nebyl zbytečně protahován a aby ihned po rozsudku bylo možno přikročiti k jeho realizování, je třeba, aby okresní národní výbory ve smyslu ustanovení § 77 odst. 2 vl. nař. č. 8/1928 Sb. odňaly odvolání odkladný účinek z důvodů naléhavého veřejného zájmu.

3. Dosavadní průběh akce ukázal, že část okresních národních výborů odmítá vydat rodinným příslušníkům odsouzených kulaků příkázáním na nové pracoviště potravinové lístky. Je nutno zdůraznit, že jakmile rodinný příslušník vstoupí do pracovního poměru, stává se normálním dělníkem kulackého původu a má tudíž nárok podílet se na výhodách vázaného trhu. Z toho důvodu přísluší tedy rodinným příslušníkům odsouzených kulaků potravinové lístky, pokud jejich výživa není zajištěna jiným způsobem.

Závěr

Aby směrnice tří ministrů splnily svůj základní účel, tj. omezení a zatlačování kulaků, je třeba, aby jejich provádění bylo v jednotlivých případech řádně připraveno, aby jejich používání bylo správně zaměřeno a aby činnost všech orgánů, jimž v této věci přísluší působnost, byla koordinována. Proto je třeba, aby

1. bylo v každém případě zkoumáno na podkladě všech určujících znaků (tj. výměra půdy, bezpracný příjem, strojové vybavení, používání námezdních sil, současné provozování jiné výdělečné činnosti apod.), jde-li skutečně o kulaka, a nedocházelo ke škodlivým zákrokům vůči středním rolníkům. Okresní komise musí v každém případě jasně zdůvodnit, proč se v tom kterém případě jedná o kulaka. Při tom je třeba dodržovat zásadu, že kulak provinivší se proti zemědělské politice bude stíhán zpravidla soudem,

2. před každým závažnějším administrativním zákrokem vůči kulakovi, zejména před vysídlením jeho rodiny, byla provedena řádná politická příprava,

3. činnost kulaka, která má být podkladem k opatření trestnímu byla vždy důkladně zjištěna a přesvědčivě dokázána,

4. ještě před vynesením rozsudku bylo zajištěno obdělávání odňaté půdy a provedení všech potřebných prací, aby bylo předem zajištěno nové pracoviště a bydliště rodinného celku kulaka, aby bylo rozhodnuto, jak bude naloženo s přestárlými a práce neschopnými rodinnými příslušníky kulaka,

5. při provádění závažných zákroků proti kulakovi a jeho rodinným příslušníkům byla zajištěna nejen úzká součinnost všech složek státní správy, ale též příslušných referátů národních výborů (tj. pro vnitřní věci, pracovních sil a zemědělského).

Při provádění akce je třeba stále mít na zřeteli, že trestání provinivších se kulaků a přemísťování jejich rodin je součástí našeho boje s třídním nepřítelem, který postihuje především ty kulaky, kteří trestnou činností poškozují naše hospodářství a sabotují naši cestu k socialismu. Akce splní své poslání jen tehdy, bude-li vina kulakova dokonale odhalena před širokou veřejností, bude-li trestná a sabotážní činnost kulaka na vesnici většinou drobných a středních rolníků a družstevníků odsouzena a bude-li jimi proječován souhlas se zákrokem proti kulakovi. Akce bude tehdy úspěšná, bude-li před veřejností prokázáno, že nový hospodář na kulacké půdě, ať již JZD nebo státní statek, hospodáří lépe než hospodařil kulak. Je třeba mít na zřeteli též tu skutečnost, že kulak a jeho rodinní příslušníci zbavením jejich hospodářské základny a přemístěním na státní statek nebo do jiného zaměstnání nepřestanou být nepřáteli lidově demokratického zřízení, ale že naopak jejich nenávisť k současnému režimu ještě mnohdy vzroste. Proto je nutno těmto lidem na jejich nových pracovištích věnovat zvýšenou

pozornost, působiti na ně dobrými převýchovnými prostředky a vytvářeti zejména pro starší osoby, jejichž převýchova je velmi obtížná, takové pracovní prostředí, aby byly přinejmenším neutralizovány a se svým postavením se postupně smiřovaly. Zvýšenou péčí bude třeba věnovati dětem přemístěných kulackých rodin a zbavovat je výchovou ve škole a v mládežnických kolektivech škodlivého vlivu rodičů.

Výsledkem boje proti kulakovi musí být neustálé zlepšování zemědělské výroby a zpevnění vesnice na její úspěšné cestě k socialismu.

Za správnost vyhotovení:

Černý

Ministr:

Nosek v.r.

Pramen: *SÚA, AÚV KSC, f. 05/11, sv. 141, a.j. neuvedena, 21 s.*

Dokument 3

Podkladový materiál a usnesení schůze politického byra ÚV KSČ ze dne 20. října 1959 k bodu „Využití domovního majetku a hospodářských budov na vesnici opuštěných v souvislosti se socializací“. (Xerokopie přísně tajného usnesení, zprávy a přehledu průzkumu nevyužitého majetku, dvě zmenšené tabulky, 14 s.)

Politické byro ústředního výboru KSČ
Přísně tajné!

3595/14

Číslo pořadu: 3

K bodu: Využití domovního majetku a hospodářských budov na vesnici opuštěných v souvislosti se socializací

Politické byro ÚV KSČ usnesením ze dne 14. července 1959 uložilo s. J. Ďurišovi ve spolupráci se s. L. Štrougalem projednat problém využití domovního majetku a hospodářských budov na vesnici opuštěných v souvislosti se socializací (kulacká hospodářství atd.).

Po provedeném průzkumu v 15 obcích čtyř krajů a po informativním projednání s některými zainteresovanými resorty a pracovníky fin. odborů rad krajských národních výborů předkládá se zpráva s návrhem ke schválení.

II., VI. a VII. oddělení ÚV KSČ nemají připomínek.

Příloha I Návrh usnesení

Příloha III Zpráva

Příloha IV Přehled průzkumu nevyužitého majetku (2 tabulky)

Předkládá: s. J. Ďuriš

Dne 5. října 1959

Počet listů: 15

Č.j. 3595 Sv/Sou

Usnesení
71. schůze politického byra ÚV KSČ ze dne 20.10.1959

k bodu: 3. Využití domovního majetku a hospodářských budov na vesnici opuštěných v souvislosti se socializací (s. J. Ďuriš).

Usneseno:

Politické byro ÚV KSČ po projednání zprávy o využití domovního majetku a hospodářských budov na vesnici opuštěných v souvislosti se socializací

I. souhlasí s těmito závěry:

1. Dosavadní předpisy dostatečně umožňují, aby nevyužitý a opuštěný majetek na vesnici mohl být ve prospěch společnosti řádně využit.

2. Je však třeba

a) aby ministerstvo zemědělství v dohodě s ministerstvem spravedlnosti a financí zajistilo širší výklad vládního nařízení č. 50/1955 Sb. tak, aby organizace s majetkem přikázaným do užívání podle citovaného vládního nařízení mohly neomezeně nakládat (přestavovat, měnit charakter stavby, demolovat apod.); přitom u drobných a středních zemědělců nutno postupovat zásadně v dohodě s nimi. Jen ve zcela výjimečných případech, kdy to

obecný zájem bude vyžadovat a kdy bude možno bezpečně předpokládat, že v budoucnu nemůže dojít k vrácení takového majetku a místní občané budou přesvědčeni o správnosti takového postupu a budou s ním souhlasit, je možno využít těchto budov i bez souhlasu vlastníka;

b) aby výkonné orgány národních výborů zajistily, aby nevyužitý a opuštěný majetek na vesnici byl na základě těchto předpisů řádně využit ve prospěch společnosti. 3. Nedoporučuje se prozatím vydat právní normu, podle níž by majetek přikázaný do užívání podle vládního nařízení č. 50/1955 Sb. byl převeden do vlastnictví státu, a to v současné době ani u kulaků. Z hlediska ekonomického zacházejí totiž organizace s majetkem, který byl jim přikázán, již stejně jako s vlastním majetkem (státní statky jej evidují a odpisují podle vyhl. č. 65/1958 Ú.l. a JZD v souvislosti s generální inventarizací základních prostředků ocení tento majetek stejným způsobem jako ostatní majetek, který patří JZD). Takovou normu (zákon) bude však patrně nutno vydat po skončení socializačního procesu a bude v ní nutno řešit majetkoprávní vztahy na vesnici v širším rozsahu;

II. ukládá se L. Štrougalovi ve spolupráci se s. V. Škodou a s. J. Ďurišem

a) zajistit širší výklad vládního nařízení č. 50/1955 Sb. tak, aby organizace s majetkem přikázaným do užívání podle uvedeného vládního nařízení mohly neomezeně nakládat (přestavovat, měnit charakter stavby, demolovat apod.);

b) předložit vládě zprávu vycházející z těchto závěrů s návrhy na zajištění jednotného postupu u výkonných orgánů národních výborů a jednotných zemědělských družstev;

III. ukládá s. O. Černíkovi a s. V. Krutinovi zajistit, aby příslušná oddělení ÚV KSČ vypracovala pokyny KV KSČ, aby v rámci úpravy měst k 15. výročí osvobození ČSR byly tyto objekty likvidovány za účasti a svépomoci občanstva.

Provede: s. L. Štrougal, s. V. Škoda, s. J. Ďuriš, s. O. Černík, s. V. Krutina.

Na vědomí: s. V. Široký, s. V. Kopecký, s. O. Šimůnek, s. B. Köhler.

Příloha III

Zpráva

o využití domovního majetku a hospodářských budov na vesnici opuštěných v souvislosti se socializací

I

Úkol

Usnesením politického byra ÚV KSČ ze dne 14.7.1959 bylo uloženo ministru financí ve spolupráci s ministrem zemědělství, projednat problém využití domovního majetku a hospodářských budov na vesnici, opuštěných v souvislosti se socializací (kulacká hospodářství atd.).

II

Dosavadní skutečný a právní stav

S postupující socializací na vesnici dochází k rozsáhlým změnám v rozmístění výrobních sil a společensko-ekonomickým přeměnám ve vztazích mezi jednotlivci a organizacemi socialistického sektoru. V souvislosti s tímto procesem dochází na vesnici ke změnám v užívání půdy a hospodářských budov. Ve většině případů jsou půda i hospodářské budovy využity při zemědělské výrobě. Těchto výrobních prostředků zpravidla užívá ten, kdo na půdě hospodáří. Vlastnická práva k těmto prostředkům zůstávají však namnoze zachována původním vlastníkům. Dílčí průzkum, provedený v patnácti obcích čtyř krajů ukázal tento skutečný stav:

1. Při vstupu soukromě hospodařících rolníků do JZD sdružují členové především zemědělské a lesní pozemky ke společnému družstevnímu hospodaření. Zároveň odevzdávají do společného hospodářství i hospodářské budovy, které družstvo potřebuje. V těchto případech stává se vlastníkem odevzdaných budov družstvo, které s nimi může v rámci řádného a účelného hospodaření jakkoli nakládat (využít v provozu v původním stavu a k původním účelům; upravit přestavbou k jiným účelům, úplně demolovat a materiál využít na jiném místě k jinému účelu). Družstva však často nepožadují odevzdání hospodářských budov, poněvadž jich ke společnému hospodaření nepotřebují a převod vlastnictví neprovedou. Pak tato hospodářská zařízení (stodoly, kůlny, chlěvy atd.) zůstávají ve vlastnictví a ve volné dispozici jednotlivých družstevníků, kteří jich používají především k provozu záhumenkových hospodářství.

2. V některých obcích, kde pro vznik družstva nebyly podmínky a kde zemědělskou výrobu provozuje státní

statek, vstoupili někteří soukromě hospodařící drobní a střední rolníci do zaměstnaneckého poměru státního statku a přestali samostatně hospodařit. V těchto případech státní statek vykupuje od nich živý a mrtvý inventář a zásoby, avšak zpravidla nevykupuje hospodářské budovy, poněvadž je nepotřebuje. Tyto budovy zůstávají nadále ve vlastnictví jednotlivců, kteří s nimi se souhlasem národního výboru mohou volně nakládat (tj. přestavovat, demolovat atd.). V případech, kdy tyto budovy vykoupí státní statek (STS), nakládá s nimi dle platných předpisů o národním majetku. Takové případy výkupu se prakticky nevyskytují.

3. Kulacká hospodářství byla většinou likvidována. Případy, kdy kulak dosud hospodaří na svém majetku jsou ojedinělé. Majetek kulaků v mnoha případech propadl po předchozím trestním řízení ve prospěch státu. Stal se majetkem národním. Tam, kde v místě byly státní statky, byl začleněn do základních prostředků státních statků. V místech, kde existují JZD, byla jim půda odevzdána bezplatně do trvalého užívání a hospodářské budovy družstvu prodány. V těchto případech s ním plně disponují dnešní uživatelé.

Pokud majetek kulaků nepropadl ve prospěch státu, byl převážně přikázán do užívání JZD nebo státnímu statku, ojediněle i soukromě hospodařícím rolníkům. Takové dispozice byly provedeny podle vládního nařízení o některých opatřeních k zajištění zemědělské výroby č. 50/1955 Sb. V těchto případech zůstává vlastnické právo k tomuto majetku kulakům zachováno a uživatelé mají majetku používat jen k provozu zemědělské výroby. Podle dosavadního právního stavu s ním tedy nemohou družstva a státní statky zcela a neomezeně jako vlastníci disponovat. V praxi se však tak děje.

4. Pokud byl předán (smluvně nebo příkazem) do užívání zemědělský majetek malých a středních rolníků, platí o jeho užívání a vlastnických poměrech totéž, co bylo řečeno v předchozím odstavci.

5. Soukromě hospodařící rolníci používají svých hospodářských budov k provozním účelům a mohou s nimi v rámci platných předpisů plně disponovat (prodat, darovat, přestavět, demolovat).

6. V pohraničí se ještě často vyskytuje majetek, který není obhospodařován. Jsou to většinou zemědělské usedlosti, někde i samostatné obytné domky. Jde obvykle o bývalé konfiskáty, z kterých se bývalí přidělci vystěhovali zpět do vnitrozemí a nemíní se tam vrátit. V těchto případech může jim být přidělený majetek podle platných předpisů odňat. Kromě toho na domovní majetek může národní výbor uvalit národní správu.

Zemědělský majetek může přikázat do užívání podle vl. nař. č. 50/1955 Sb. Vlastnictví k těmto majetkům zůstává v posledních dvou případech i nadále bývalým přidělcům formálně zachováno.

Přehled a srovnání dnešní situace ve vybraných patnácti obcích je obsažen v přiložených tabulkách.

III

Způsob využití budov

Při postupném přechodu vesnice k zemědělské velkovýrobě mění se také charakter hospodaření. Dosavadní rozdrobená hospodářství se slučují ve velké provozní celky, což má pochopitelně vliv také na uspořádání provozních budov. JZD a státní statky provádějí ve stále širším měřítku účelnou a soustředěnou výstavbu základních prostředků (společné stáje, prostory pro uskladnění mrtvého inventáře a zásob). Část hospodářských budov bývalých soukromě hospodařících rolníků zůstává proto na vesnici nevyužita.

Nedostatečné využití domovního majetku (stodol, stájí, sýpek, skladišť apod.) má za následek, že o takové objekty není dostatečně postaráno a proto chátrají. Tím vznikají z hlediska zájmu společnosti značné a stále vzrůstající ztráty, nehledě již k politickému hledisku věci. Kromě toho takové chátrající objekty nepřispívají ani k celkovému vzhledu obcí.

Vzhledem k tomu je naléhavou potřebou řešit způsob plného, účelného a hospodárného využití takového majetku.

1. Nedostatečně nebo vůbec nevyužitý hospodářský majetek je třeba použít především k rozvíjení zemědělské výroby, a to buď podle jeho povahy a stavu přímo v nezměněném stavu, nebo jako stavebního materiálu pro novou výstavbu hospodářských zařízení.

2. Nejsou-li podle místních poměrů podmínky pro použití uvedeným způsobem, lze majetek využít v širokém měřítku v zájmu společnosti v souladu se zásadou využívat plně místních materiálových zdrojů. V úvahu zde přichází využití pro hospodářská zařízení místního národního výboru k rozšíření služeb obyvatelstva, pro účely budování sociálních, zdravotních a kulturních zařízení v obcích (jeslí, mateřských škol, společných prádelen a stravoven, klubů, kin, autobusových čekáren, hřišť, tělocvičen, parků atd.), k podpoře družstevní a podnikové bytové výstavby v obci a k zlepšení a rozšíření místních komunikací.

3. Nevyžaduje-li zájem a odůvodněné potřeby společnosti, aby majetku bylo použito způsoby výše uvedenými, může být ponechán v dosavadní volné dispozici vlastníka. Pak by jej však bylo správné vést k tomu, aby tohoto majetku využil v souladu s celkovým zaměřením rozvoje obce především ke zlepšení stavu svého jiného majetku, k individuální bytové výstavbě nebo pro jiný účel než dosud majetek sloužil (rekonstrukce stodoly na garáž, stáji na prádelnu a koupelnu atd.).

V případech, kdy by takto nemohl nevyužitých budov použít, mohl by je se souhlasem národního výboru demolovat, volně zcizit, především pro potřeby v obci.

IV

Řešení majetkoprávních otázek podle dnes platných předpisů

Pro plné využití domovního majetku postačují dosavadní platné předpisy, podle kterých je možno postupovat takto:

1. Jakékoliv dispozice s majetkem ve státním socialistickém vlastnictví (národní majetek) se řídí předpisy o správě národního majetku (vl. nař. č. 81/1958 Sb. a vyhl. č. 205/1958 Ú.1.). Tyto předpisy zcela umožňují, aby s majetkem bylo zacházeno v zájmu celé společnosti, tj. aby byl mezi organizacemi převáděn, zcizován družstevnímu sektoru (popř. též jednotlivým pracujícím), rekonstruován, demolován atd.;

2. dispozice s majetkem v družstevním vlastnictví (JZD) se řídí stanovami (s tímto majetkem lze nakládat obdobně jako s majetkem národním, odst. 1);

3. při využívání hospodářských budov, které jsou dosud ve vlastnictví členů JZD, bude vhodné využít především možností, které poskytují stanovy družstev. Budou-li to provozní důvody (včetně sociálních a kulturních potřeb) družstva vyžadovat, bude správné, aby členové po schválení členskou schůzí do družstva vnesli i takový majetek, který byl původně určen k provozu zemědělského podnikání a dosud zůstal v soukromém vlastnictví člena JZD; (např. pro družstevní garáže a dílny, sklady, jesle atd.);

4. při dispozicích s majetkem, který je dosud ve vlastnictví kulaků, může být postupováno takto:

a) u majetků, které jsou v užívání státních statků nebo JZD podle vl. nařízení č. 50/1955 Sb., zajistit neomezené nakládání širším výkladem uvedených předpisů. Dosavadní výklad těchto předpisů nedovoluje takové dispozice jako jsou např. demolice budov a použití stavebního materiálu k jiným účelům (ať již pro zemědělskou výrobu, nebo pro jinou potřebu).

Pokud takové majetky ještě nespádají pod režim vl. nař. č. 50/1955 Sb., použít na ně těchto předpisů.

Mělo-li by u těchto majetků dojít k odnětí vlastnického práva ve prospěch státu, mohlo by se tak stát pouze zákonem. Vydání takového zákona nepokládáme v dané etapě vývoje za politicky vhodné. Faktický stav, k němuž dojde postupně v socializačním procesu na venkově, bude třeba po jeho dovršení řešit po právní stránce na širší základně;

b) v těch případech, kde je tento majetek zatížen pohledávkami státních peněžních ústavů nebo nedoplatky daňovými použitými předpisů o jejich vymáhání. U majetků předlužených pohledávkami státního socialistického sektoru, převzít takový majetek do státního socialistického vlastnictví podle příslušných předpisů;

c) byl-li majetek ke dni 25.3.1959 pronajat organizaci socialistického sektoru nebo takovou organizací používán na základě obdobného poměru, použít vlád. nařízení č. 15/1959 Sb., o opatřeních týkajících se některých věcí užívaných organizacemi socialistického sektoru. Vyplácení náhrady za takový majetek, vzhledem k povaze tohoto majetku, nebude prakticky přicházet v úvahu. Pokud by v ojedinělých případech vůbec přicházela v úvahu náhrada za takový majetek, platí o ní ustanovení vyhl. č. 88/1959 Ú.1.;

d) z důvodů veřejného zájmu může národní výbor v ojedinělých případech použít předpisů o vyvlastnění (zákon č. 87/1958 Sb.). Tohoto způsobu by nemělo být používáno, poněvadž je možný pouze za náhradu. Dojde-li však přece ojediněle z důvodu veřejného zájmu k takovému přechodu majetku, složí se náhrada na bezúročný účet vlastníka u státní spořitelny. Uvolňování z tohoto účtu řídí se příslušnými předpisy (vyhl. č. 206/1958 Ú.1.);

e) národní výbor může v odůvodněných a politicky vhodných případech přijmout nabídku daru kulackého majetku ve prospěch státu (vl. nař. č. 30/1954 Sb.).

5. Ve všech ostatních případech pro využití domovního majetku, který je dosud v soukromém vlastnictví zemědělců nebo jiných osob, lze použít předpisů uvedených v bodě 4. V každém jednotlivém případě bude však nutno, aby národní výbor pečlivě politicky zvážil prostředek (právní předpis) pro taková opatření.

Zvláště pečlivě musí pak uvážit, zda a kdy bude vhodné použít širšího výkladu vl. nař. č. 50/1955 Sb. Přitom u drobných a středních zemědělců nutno postupovat zásadně v dohodě s nimi. Jen ve zcela výjimečných případech, kdy to obecný zájem bude vyžadovat a kdy bude možno bezpečně předpokládat, že v budoucnu nemůže dojít k vrácení takového majetku a místní občané budou přesvědčeni o správnosti takového postupu a budou s ním souhlasit, je možno využít těchto budov i bez souhlasu vlastníka.

6. Ve všech uvedených případech, kde bude důvod pro demolici, bude možno použít předpisů o stavebním řádu, především tam, kde půjde o majetek zchátralý, který svým stavem ohrožuje okolí.

7. V materiálu, který bude předložen vládě, bude uloženo národním výborům, aby si sestavily přehled o stavu nevyužitého majetku, vypracovaly plán opatření a termíny pro jejich provedení.

V

Závěr

1. Dosavadní předpisy dostatečně umožňují, aby nevyužitý a opuštěný majetek na vesnici mohl být ve prospěch společnosti řádně využit.

2. Je však třeba

a) aby ministerstvo zemědělství v dohodě s ministerstvem spravedlnosti a financí zajistilo širší výklad vládního

nařízení č. 50/1955 Sb. tak, aby organizace s majetkem přikázaným do užívání podle citovaného vládního nařízení, mohly neomezeně nakládat (přestavovat, měnit charakter stavby, demolovat apod.); přitom u drobných a středních zemědělců nutno postupovat zásadně v dohodě s nimi. Jen ve zcela výjimečných případech, kdy to obecný zájem bude vyžadovat a kdy bude možno bezpečně předpokládat, že v budoucnu nemůže dojít k vrácení takového majetku a místní občané budou přesvědčeni o správnosti takového postupu a budou s ním souhlasit, je možno využít těchto budov i bez souhlasu vlastníka,

b) aby výkonné orgány národních výborů zajistily, aby nevyužitý a opuštěný majetek na vesnici byl na základě těchto předpisů řádně využit ve prospěch společnosti.

3. Nedoporučuje se prozatím vydat právní normu, podle níž by majetek přikázaný do užívání podle vládního nařízení č. 50/1955 Sb. byl převeden do vlastnictví státu, a to v současné době ani u kulaků. Z hlediska ekonomického zacházejí totiž organizace s majetkem, který byl jim přikázán, již stejně jako s vlastním majetkem (státní statky jej evidují a odpisují podle vyhl. č. 65/1958 Ú.l. a JZD v souvislosti s generální inventarizací základních prostředků ocení tento majetek stejným způsobem jako ostatní majetek, který patří JZD). Takovou normu (zákon) bude však patrně nutno vydat po skončení socializačního procesu a bude v ní nutno řešit majetkoprávní vztahy na vesnici v širším rozsahu.

Pramen: *SÚA, AÚV KSČ, f. 02/2, sv. 236, a.j. 316, 14 s.*

Dokument 4

1958, 19. května, Praha. – *Problémy likvidace kulactva jako třídy – podkladový materiál pro zprávu a usnesení XI. sjezdu KSČ.*

POLITICKÉ BYRO ÚSTŘEDNÍHO VÝBORU KSČ

Přísně tajné

K bodu: Problémy likvidace kulactva jako třídy v souvislosti s dovršením výstavby socialismu v naší zemi

---

Podle usnesení politického byra ÚV KSČ o přípravách XI. sjezdu KSČ zpracovalo VII. oddělení ÚV KSČ za pomoci stranického aktivu problémy likvidace kulactva jako třídy v souvislosti s dovršením výstavby socialismu v naší zemi.

Předkládá se jako podkladový materiál pro zpracování zprávy a usnesení XI. sjezdu strany.

Příloha I. Návrh usnesení.

Příloha III. Zpráva.

Příloha IV. Tabulka vývoje struktury zemědělských závodů.

Předkládá : s. V. Krutina

Dne 19. května 1958

Příloha I

Usnesení

242. schůze politického byra ÚV KSČ ze dne 29.5.58

k bodu: Problémy likvidace kulactva jako třídy v souvislosti s dovršením výstavby socialismu v naší zemi (s. V. Krutina).

U s n e s e n o:

Politické byro ÚV KSČ souhlasí:

1. se zprávou o problémech likvidace kulactva jako třídy v souvislosti s daněním výstavby socialismu v nové zemi,
2. s navrženými závěry ke zprávě,
3. s tím, aby zpráva a závěry byly využity při zpracování sjezdových materiálů a usnesení.

Provede: s. A. Novotný s. V. Krutina

Příloha III

Problémy likvidace kulactva jako třídy v souvislosti s dovršením výstavby socialismu na vesnici

---

Nastávající sjezd strany má dát linii na dovršení výstavby socialismu v naší zemi. V zemědělství to v oblasti výrobních vztahů v podstatě znamená převedení zbývající části jednotlivě hospodařících rolníků na družstevní velkovýrobu. Vytvoření socialistických výrobních vztahů na vesnici vede ve svých důsledcích ke kvalitativní změně vztahů mezi třídami a vytvoření nové třídy – družstevního rolnictva. Jasnou linii pro budování socialismu na vesnici dal IX. sjezd strany a tato linie je úspěšně plněna.

Podle předběžných čísel ke 30.4.1958 obhospodařuje socialistický sektor téměř 70 % zemědělské půdy a sdružuje 514 287 zemědělských závodů. Z tohoto počtu je 48,6 % hospodářství s výměrou nad 2 ha. Závody od 5 do 15 ha tvoří 35,4 % celkového počtu všech združstevněných závodů. Združstevňování této části hospodářství středních rolníků je z hlediska ekonomického a politického správné a nutné.

Mimo JZD zůstává však ve skupině jednotlivě hospodařících rolníků s výměrou 5–15 ha 129 935 zemědělských závodů s celkovou výměrou 1 035 202 ha zemědělské půdy a 6254 závodů ve výměře nad 15 ha, které obhospodařují 113 418 ha.

Z těchto čísel vyplývá, že prvořadým úkolem bude získat především zbytek středních rolníků, kteří se podílejí ještě 14,1 % na celkové výměře půdy. Pokud jde o rolníky do 5 ha, bude třeba získat ty zemědělce, jejichž hlavním těžištěm činnosti je zemědělská výroba.

Nejpočetnější z hlediska počtu závodů v této skupině jsou dělníci s kouskem půdy. (Ve skupině do 2 ha je v současné době přibližně 758 000 hospodářství, která však obhospodařují 472 897 ha zemědělské půdy, což v průměru činí asi 1/2 ha na hospodářství. Naprostá většina těchto hospodářství nemá zemědělský charakter – zahrádky, sady.) Při dokončování socializace nemíníme v současné době se zvlášť zaměřovat na jejich získávání do družstev. Výměra jejich půdy není již rozhodující pro rozsah družstevního hospodaření, rovněž jejich tržní produkce je nepatrná a u závodů do půl hektaru prakticky žádná. Současně není možno požadovat, aby tito dělníci, zpravidla kvalifikovaní pracovníci, odešli z průmyslu a pracovali v zemědělství. V některých podmínkách bude však výhodné některé z nich získat pro další upevnění JZD. Především tam, kde půjde o politické posílení družstva, pracovníky s organizačními schopnostmi, případně i kde je nedostatek pracovních sil. Zpravidla ale se budeme ve většině případů zaměřovat na přijímání jejich žen jako členek družstev. Předpokládáme, že postupným vývojem, upevňováním JZD, růstem kulturní a životní úrovně se tito kovářníci sami rozhodnou pro své budoucí pracovní zařazení v průmyslu a přestanou mít zájem na hospodaření na svém drobném hospodářství nebo se stanou družstevníky. Budou žít dále na vesnici a budou posilou v politickém, kulturním a společenském životě vesnice.

Získáním rozhodující masy drobného a středního rolnictva vytváříme novou třídu – třídu družstevních rolníků. Tím se dostává svazek dělníků s drobnými a středními rolníky do vyššího vývojového stupně jako svazek dělnické třídy s družstevním rolnictvem.

To ovšem nikterak neznamená, že strana bude podceňovat svazek dělnické třídy s pracujícími zemědělci, pokud se ještě nerozhodli vstoupit do JZD.

Odlisný postup zaujímá strana v řešení problému kulactva v našem státě. V souvislosti s dovršením socialismu má otázka dokončení likvidace kulactva zvláštní význam a jejím vyřešením je třeba se zabývat podrobněji.

Současný politický vliv a ekonomická váha kulaků

Důsledně prováděnou politikou omezování a zatlačování kulactva byly rozhodně podlomeny jeho hlavní politické a ekonomické síly. Podíl kulackých hospodářství na celkové tržní produkci je nepatrný a má trvale sestupnou tendenci. Podstatně se omezil i politický vliv kulaků na vesnici.

Skupina zemědělských závodů nad 15 ha, ve které jsou převážně kulacká hospodářství zastoupena, podílela se

na celkové výměře zemědělské půdy 1,5 %

z toho české země 1,9 %

Slovensko 0,9 %

na celkovém počtu zemědělských závodů jsou kulacká hospodářství ještě zastoupena asi 6000 hospodářství, tj. 0,6 %
z toho v českých zemích 0,7 %
na Slovensku 0,2 %

Na tržní produkci se závody nad 15 ha podílejí u zrnin cca 4 %, brambor 6,7 %, mléka 3,4 % a masa asi 2,5 %.

Hlavní váha v zajišťování státních fondů se dnes přenesla na socialistický sektor; část ještě plní drobní a střední rolníci. Vezmeme-li v úvahu, že ve skupině závodů nad 15 ha nejsou všechna hospodářství kulacká, vyplývá z toho, že kulaci dnes již nemohou ovlivnit naše hospodářství. Přesto ale v zásobovací bilanci v současné době nutno s jejich výrobou ještě počítat.

Dřívější ekonomická váha kulaků byla základem jejich politické moci na vesnici. Vytvářela závislost ostatních skupin obyvatelstva na vesnici, především drobných rolníků a rodin dělníků, žijících na vesnici. Po osvobození naší vlasti a v dalším vývoji odpadly kulakům v podstatě hlavní možnosti přímého vykořisťování námezdních sil a politikou omezování a zatlačování byly podlomeny jejich dříve silné hospodářské pozice.

Je-li možno mluvit již jen o zbytečné ekonomické váhy kulaků, zůstává jim ještě dnes, zvláště v některých oblastech, určitý politický vliv na venkovské obyvatelstvo. Kulaci se nesmířili s politikou výstavby socialismu na vesnici a s našim společenským zřízením a snaží se ještě dnes využívat zbytků svých pozic i svých třídně politických zkušeností k narušování výstavby, brzdit převýchovu lidí na vesnici a zaměřovat se na oslabení svazku dělníků a drobných a středních rolníků. To znamená, že třídní boj na vesnici trvá a nadále probíhá jak v oblasti politické, tak ideologické.

Zkušenosti z provádění politiky omezování a zatlačování

Strana v době vyvrcholení boje proti statkářům prováděla dočasně politiku neutralizace kulactva při částečném uplatnění prvků zatlačování. Po vyvlastnění statkářů strana uplatňovala vůči kulakům politiku omezování a zatlačování, například na úseku výkupu, cenové a daňové politiky, výkupem těžkých mechanizačních prostředků apod. Současně ukazovala na jejich vykořisťovatelský charakter, nepřátelský poměr k lidu, kolaborantství v době nesvobody i to, že tvoří oporu mezinárodní reakce. V té době také kulaci zvýšenou měrou své nepřátelství projevovali. Pracující se o nepřátelské činnosti kulaků denně přesvědčovali, zejména v údobí zakládání JZD. To znamená, že strana vůči kulakům vytyčovala po celou dobu jasnou politickou linii. Dosáhla toho, že masy pracujících včetně rolnictva aktivně podporovaly zásady politiky strany vůči kulactvu.

Menší část kulactva na tuto politiku strany odpověděla otevřeným bojem. Sabotovala výrobu na svých hospodářstvích, organizovala záškodnické akce na všech úsecích, rozleptávala a narušovala budovatelské úsilí lidu. Využívala našich nedostatků a obtíží v začátcích výstavby socialismu a snažila se zdiskreditovat v očích pracujících správnost naší cesty. Tato část kulaků se sama odhalila a byla zákonnými prostředky a za podpory lidu hospodářsky a politicky likvidována. Jejich hospodářství byla předána socialistickému sektoru, viníci byli potrestáni a zapojeni do výrobního procesu.

Druhá část kulaků nevystupovala otevřeně nepřátelsky. Snažila se plnit své výrobní a jiné povinnosti ke státu. Nestačila však v důsledku omezovacích opatření tempu hospodářského vývoje. Postupně byly s jednotlivými kulaky uzavřeny dohody o dobrovolném předání jejich hospodářství k řádnému hospodaření a umožněno jim žít se vlastní prací jak v zemědělství, tak i v ostatních odvětvích národního hospodářství. Tak se oběma způsoby snížil počet kulaků cca o 9 tisíc. Vedle toho část kulaků hledala možnost úniku před politikou omezování vplynutím do družstva. Strana pevně hájila zásadu, že kulak nepatří do JZD. Byl velkým nebezpečím pro mladá a nepevná družstva. Přes tato varování, pro malou ostražitost stranických organizací i okresních orgánů kulaci často ke škodě družstva do JZD pronikli.

Postupem doby podstatně dále zesílil vliv strany na řízení života v zemi a vzrůstala politická a hospodářská moc našeho státu. Soustavně byla prováděna kulturně výchovná práce u všech vrstev obyvatelstva, JZD se upevnila a zesílila. To přirozeně nezůstalo bez vlivu na určitou část kulaků, kteří pochopili zbytečnost svého odporu a svým postojem i plněním povinností vyjadřovali určitý nový vztah ke společnosti. Proto mohla celostátní konference vytyčit zásadu, že za určitých podmínek je možno povolovat jednotlivým kulakům vstup do JZD a umožnit jim zúčastnit se výstavby socialistické vesnice.

Při uplatňování těchto zásad politiky strany došlo v některých případech k nepochopení i k překrucování linie strany. Místo individuálního posouzení a přijetí kulaků do družstev byla některými funkcionáři pochopena tato zásada jako pokyn k masovému přijímání kulaků do JZD. Touto cestou se v období rychlého tempa združstevňování dostalo téměř 20 000 kulaků do JZD a dokonce někteří z nich pronikli do vedení družstev. Na rozdíl od tohoto smířliveckého postoje funkcionářů je třeba vidět v předcházející době, zejména v začátcích omezování a zatlačování kulaků, opačný a tzv. „radikální“ postup, kdy byli mnohdy zámožnější střední rolníci zaměňováni za kulaky, nebo provedena předčasná a administrativní likvidace kulaků apod.

V současné době při nástupu pracujících za dovršení socialistické výstavby střetáváme se s různými projevy třídního boje. Zejména kulaci na vesnici přešli často od otevřeného boje k víceméně zastřeným formám třídního odporu.

V oblasti politiky se u hospodářství soustřeďují kulaci na to, aby zorganizovali boj proti vedoucí úloze strany na vesnici. Záludně se snaží zatlačovat vesnické organizace strany i orgány lidového státu do izolace od družstevníků a malých a středních rolníků. Často skrytě prosazují heslo „družstva bez komunistů“.

Své rozvratnické cíle formují v určitých „ideologických“ tezích, které jsou zaměřeny na zneužití přežitků minulosti ve vědomí rolníků a družstevníků. Jde především o záměrné stírání třídních rozdílů mezi rolnictvem podle hesla „venkov jedna rodina“. Záměrně pěstují „lokální šovinismus“, především vůči okresním a krajským orgánům strany a státu. V neposlední řadě jde o nadřazování soukromých zájmů nad společenské (v rámci družstev i mimo ně) podle hesla „z cizího krev neteče“.

Častou formou dnes je boj kulaků zevnitř družstev, z pozic členů JZD. Využívají důvěřivosti družstevníků k poškozování společného hospodářství a k osobní spekulaci. V JZD Křovice, Opočně, v okrese Dobruška i JZD na okrese Jičín a Nový Bydžov škodí kulaci na úseku živočišné výroby, brání výstavbě společných zařízení i společnému ustájení, rozkrádání krmiva. [!] V kraji Ústí n. L. a Plzeň vedou kulaci kampaně za výstup z hospodářsky slabých družstev, využívají počáteční svízelné situace a nedostatku lidí v pohraničních JZD. Opírají se o „spojence“ nebo i příslušníky své třídy v hospodářských, případně ve státních úřadech.

Zvláštních forem rozvratnické činnosti používají kulacké elementy v socialistických zemědělských podnicích. Jejich společným rysem je rafinované, „odbornicky“ zdůvodněné brzdění růstu produktivity práce a intenzity zemědělské výroby, narušování správných proporcí mezi fondem akumulace a osobní spotřebou, poměru společného a záhumenkového hospodářství a podobně. V některých místech přešli kulaci k otevřeným akcím. V roce 1957 jsme byli svědky 97 teroristických akcí organizovaných kulaky a zaměřených proti aktivistům naší socialistické vesnice (ze zprávy s. Baráka).

Krajské a okresní výbory a stranické organizace musí bedlivě sledovat projevy třídního nepřátelství a v zárodku je zneškodňovat. Nepočítáme, že všichni kulaci budou souhlasit s naším zřízením, ale nestrpíme, aby věc dělnické třídy a pracujících poškozovali.

Zkušenosti z provádění politiky strany v omezování kulactva můžeme shrnout takto:

1. Důsledně prováděná politika omezování a zatlačování vedla ve svém důsledku k vytlačování a postupné likvidaci převážné části kulactva. Různými cestami přešly výrobní prostředky bývalých kulaků do obhospodařování socialistického sektoru a slouží celé společnosti. Dnes ještě soukromě hospodaří méně než 6 tisíc kulackých závodů jako zbytek dřívější silné vrstvy kapitalistů v zemědělství.
2. Provádění této politiky umožnila skutečnost, že naše početná a vyspělá dělnická třída měla plně v rukou moc a vytvořila pevný svazek s drobným a středním rolníkem. Strana se v tomto boji opírala o početnou část dělnické třídy žijící na vesnici, která má důležité postavení v politickém a společenském životě obce. Dělnická třída svou pomocí vytvořila materiální nezávislost drobných a středních rolníků na kulacích. V dalším období konsolidace socialistického sektoru postupně převzít socialistickým závodům odpovědnost za tržní výrobu, učinila naši společnost nezávislou na kulacké výrobě.
3. Postavení naší republiky v socialistickém táboře a celková politická situace umožnila naší straně ponechat kulakům po celou dobu omezování a zatlačování všechna demokratická práva státních občanů. Na druhé straně kulaci chápali pevnost a sílu nového zřízení a v důsledku beznadějnosti svého odporu se určitá část vzdala přímých nepřátelských akcí.

4. Přes všechny tyto kladné zjevy není možno otázku existence kulaků podceňovat. Zkušenosti ukazují, že jakékoliv oslabení bdělosti vůči kulakům, zejména v některých momentech aktivizace mezinárodního kapitalismu (Berlín, Maďarsko), se zvyšuje nepřátelská aktivita kulaků. Strana musí dále vést pracující na vesnici k bdělosti a ostráživosti vůči kulakům a ostatním škůdcům. Zejména skončovat s oportunismem v chápání a podceňování třídního boje v současném období naší socialistické výstavby.

Postup strany při dokončení likvidace kulactva jako třídy

Všechny dříve uvedené zkušenosti potvrzují správnost dosud prováděné politiky omezování a zatlačování. Strana i do budoucna bude důsledně uplatňovat tuto linii k úplné likvidaci kulactva. V praxi budeme od kulaka požadovat důsledné plnění všech povinností ke státu, plnění výrobních a dodávkových úkolů. Přitom však jim ponecháváme všechny [!] občanská práva. V ne dalekém vývoji můžeme očekávat, že zbývající část kulactva bude likvidována a umožněno jim začlenění do pracovního procesu v socialistickém sektoru.

Nadále budeme trvat, aby do JZD byli začleňováni jen ti kulaci, kteří svou prací a postojem vyjadřují kladný postoj ke zřízení. Začleňování kulaků do JZD budeme posuzovat individuálně a jen se souhlasem OV strany a rady ONV a do většinových, politicky a hospodářsky upevněných JZD, kde je již vytvořeno pevné vedoucí jádro z malých a středních rolníků. Podmínkou bude také seznámení družstevníků s celým politickým a ekonomickým profilem kulaka.

Při začlenění kulaka do JZD musíme však dbát, aby drobní a střední rolníci v družstvu nebyli při proplácení za drobný a živý inventář poškozováni a aby kulak se účastnil spravedlivým příspěvkem vytváření nedělitelného fondu družstva. Doporučujeme proto u kulaků bezplatně převést do nedělitelného fondu nejméně 50 % hodnoty vneseného živého i mrtvého inventáře. Tento majetek kulaci získali na základě vykořisťování námezdních dělníků, drobných a středních rolníků. Normálními splátkami tohoto inventáře by se kulaci neprávem obohacovali na úkor ostatních družstevníků. Tuto praxi třeba uplatnit na již dříve přijaté a začleněné kulaky.1)

Kulaci začlenění do JZD nesmějí zastávat v družstvu žádné funkce a musí manuálně pracovat jako družstevníci pod kontrolou stranických organizací a družstevního kolektivu. Tato zásada platí i pro kulaky, kteří byli přeraženi do státních statků. Pracovní převýchova bude základem převýchovy kulaka v současných podmínkách. Kulaci, kteří ztratili důvěru kolektivu, musí být potrestáni a vyloučeni z JZD.

I když pracovní převýchova je základem převýchovy kulactva, není možno spoléhat jen na ni a pustit kulaka ze zřetele. Kulak je politicky slabý tam, kde pracuje strana, kde je pevný svazek dělníků a rolníků. V této souvislosti nabývá velkého významu socialistická převýchova družstevního rolnictva. Tato důsledně stranou vedená převýchova vytváří reálnou společenskou sílu, schopnou likvidovat všechny pokusy bývalých statkářů a kulaků i zahraniční emigrace rozvracet naše socialistické zemědělské podniky, především JZD a STS. Tato výchova se nám daří.

Z hlediska politické výchovy družstevníků a boje proti kulakům musí strana vysvětlovat celý třídní profil kulaka. Kulak je kapitalistický výrobce, u něhož cílem výroby není zajištění výživy jeho rodiny, ale výroba nadhodnoty na základě vykořisťování námezdní práce a její realizace v zisk a kapitál. Většina jeho důchodů pramenila z vykořisťování cizích pracovních sil. Ve srovnání s průmyslovým kapitalistou je především v českých krajích typická jeho početnost. Není odtržen od vesnického života, ale trvale zde žije, organizuje výrobu i manuálně pracuje a při povrchním pohledu splývá s vesnickým obyvatelstvem. K určitým zvláštním znakům kulactva v ČSR je třeba přičíst jeho dřívější politickou organizovanost a aktivní politickou činnost v agrární straně, jeho splynutí s agrárně obchodním, bankovním a průmyslovým kapitálem (v tzv. hospodářských družstvech, cukrovarech, kampeličkách atd.). Má velmi dobrou odbornou kvalifikaci (většinou střední zemědělské vzdělání). Po roce 1945 se zvláště zakryl jeho vykořisťovatelský charakter, kdy přímé vykořisťování námezdních sil kulaci nahradili nepřímým zahalením do forem odpracování za půjčené potahy, stroje nebo odprodej některých zemědělských produktů apod.

V našich podmínkách je zvlášť důležité rozlišovat kulaka od středního zemědělce, neboť střední rolník u nás často zaměstnával dočasnou i stálou námezdní sílu. Rozhodující je, že střední rolník již vyrobenou nadhodnotu nerealizoval. Byla mu kapitalistickým zřízením a agrárním výkupem celá odčerpána, jakož i část hodnoty jím a příslušníky jeho rodiny vytvořené.

V současné době máme co dělat s kulaky, z nichž část se stala družstevníky a zbývající se tváří „loajálně“. Je třeba soustavně jejich tvář odhalovat a zesílit všechna opatření, která pomohou i tyto kulaky zapojit do normálního života a využít jako platné členy společnosti.

Jaký poměr budeme mít k dětem kulaků? U dětí zůstává základní formou převýchovy školní výchova. Ve škole je nutné je plně zapojit do kolektivu tříd, neuzavírat jim možnosti vstupu do Pionýra a svazáckých organizací. V každém případě mládežnické a pionýrské organizace musí si vzít za úkol soustavnou výchovu těchto dětí a mládeže a uplatňovat na ně svůj vliv. Využít všech ostatních možností, kterými je možno kladně působit na mládež, jako sport, kultura apod., a vzdálit je vlivu dřívějšího prostředí. Naše škola, svazácké a pionýrské organizace musí i z dětí kulaků vychovat budovatele nové společnosti a nové vesnice.

Dětem kulaků, které se osvědčí ve výrobě, umožnit jako výjimku další vzdělání. V této souvislosti je třeba zdůraznit dodržování výběru a dobrého třídního složení studentů a žáků na zemědělských školách. Mimořádnou pozornost je třeba věnovat složení učitelských sborů na vysokých, středních a zemědělských technických školách, kde naši mládež mohou vychovávat jen socialismu oddaní učitelé.

Početná vrstva zemědělské inteligence a zemědělských odborníků je rovněž kulackého původu. V současné době nám již roste dostatek inteligence vzešlé z pracujícího lidu, která získává zkušenosti, aby mohla nahradit staré buržoazní odborníky na vedoucích místech, především v centrálních, správních orgánech a vědeckých institucích, kde je nutno zajistit řádné třídní složení těchto orgánů. Přitom si klademe za úkol nadále plně využít starou buržoazní zemědělskou inteligenci a zapojit ji do socialistického budování na hodných pracovních úsecích, kde jejich odborných znalostí může být plně využito.

Z á v ě r y :

- a) Z rozborů výsledků politiky strany v omezování a zatlačování kulaků vyplývá, že XI. sjezd strany nemusí vytyčovat novou linii v této politice, neboť jejím důsledným uplatňováním byla převážná část kulactva již likvidována. Důsledným pokračováním dosavadní politiky je možno dokončit likvidaci zbytků kulactva jako třídy.
- b) Důsledná práce strany, výchovná činnost naší společnosti a síla našeho společenského zřízení při existenci světového socialistického tábora byly silou, která umožnila neomezovat občanská práva kulaků zvláštními právními opatřeními, ale pomohla vytvořit podmínky, kdy kulaci se mohou zapojit do výstavby naší socialistické společnosti. Skutečnost, že bylo umožněno části kulaků začlenit se do JZD, vytváří podmínky pro její další výchovu. Naše školy, svazácké a pionýrské organizace a kolektivy pracovišť v socialistických závodech mohou svým vlivem, výchovou a vytvořením vhodného prostředí vychovat z kulacké mládeže novou generaci, oddanou dělnické třídě a věci socialismu.
- c) Strana musí nadále burcovat bdělost a ostrážitost pracujících vůči nepřátelským snahám dřívějších příslušníků vykořisťovatelských tříd, vést důsledný boj proti všem projevům oportunistu v třídním boji. Současně musí vést usilovnou práci i k převýchově družstevního rolnictva, zaměřenou k odstranění vlivů a přežitků malovýroby a s tím spojené maloburžoazní ideologie.

Poznámka

1) Minimální částka 50 % vychází z Marxova pojetí reprodukce kapitálu a realizace nadhodnoty v zisk a kapitál. Je možno konstatovat, že za 20 roků vložený fixní kapitál v zemědělství je formou realizované nadhodnoty. Přitom je vzato v úvahu, že kulak též s některými členy rodiny přímo v podniku pracuje. Proto v nejlepším případě se vlastní prací podílí 30–50 % na vytvořené hodnotě. Tento požadavek není ničím jiným než postavením kulaka do stejného postavení jako středního rolníka při vstupu do JZD, tj. aby mu byla proplacena hodnota mrtvého inventáře vytvořeného vlastní prací. Proto odevzdání 50% hodnoty mrtvého a živého inventáře do nedělitelného fondu JZD je hranicí minimální.

Pramen: *SÚA, AÚV KSC, fond 02/2, sv. 178, a.j. 15.*
